Ч. 257 (14.800). Львів, неділя 21. листопада 1937. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . 5.00 зол.
Четвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . 30.00 „
Річно . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Японці заняли Сучав і Фушан.

Надзвичайні видання токійських часописів подають, що японські війська ввійшли до Сучав. Також на лінії Чаншу — Сучав — Вукіян осягнули вони поважні успіхи.

Частина відділів, що причалили на північ від Шангаю, заняли Фушан і звернулися на Кіянін, що є найсильнішою твердинею перед Нанкіном і ключем оборонної лінії Кіянін — Вусін — Дар.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ ДЛЯ КИТАЮ.

Як подає вашингтонський державний департамент, до Китаю вислано через Ліверпуль на британійському кораблі 20 літаків.

Боєві ґази на еспанському фронті.

Авас повідомляє: Національна армія через стежі та в рукопашних боях ствердила, що червоне командування під Мадридом, від Сомо Сієри до Харами, поважно зменшило скількість оборонців перших ліній, а прогалини, що відтіля повстали, густо виповнило апаратами до витворювання боєвих газів.

Стверджуючи це, в колах національного командування підмічують, що

національні війська ніколи не вживали хемічної зброї як нечесного і злочинного засобу, але з хвилиною, коли ворог ужиє ґазів при наступі, або в обороні, національні війська ужиють їх також.

ЛІТАКИ БОМБАРДУЮТЬ.

Червоне міністерство оборони подає, що національні літаки збомбардували село Бухаральоз, вбиваючи 16 осіб і ранячи 57.

НЕВДАТНІ НАСТУПИ ПІД МАДРИДОМ.

Як повідомляє національне командування, на одному відтинку мадридського фронту червоні кілька разів ішли до наступу, але їх енергійно відбили.

КУДИ ВДАРЯТЬ ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА?

Барсельонські урядові кола занепокоєні рухом еспанських національних військ. На всіх відтинках фронту дістають вони підмогу, але ніде не переводять більших операцій. Національне командування уживає спеціяльної тактики — дрібних випадів та відворотів. Тим способом воно пізнає чисельність та силу опору ворога, дезорієнтує його та затримує ініціятиву.

Червоне командування не знає, куди піде ворожий наступ; покищо воно зосереджує найбільше війська на андалюзійському фронті.

Французькі господарські кола домагаються наладнання взаємин з національною Еспанією.

Авас подає зі Сан Севастіяну, що голова тамошньої французької торговельної палати звернув французькому міністрові торговлі та промислу увагу на „пильну необхідність привернути безпосередні взаємини й торговельне порозуміння з національною Еспанією, що обнимає нині 3/4 еспанської території". Він підкреслює, що Франція не може залишитись довше в ізоляції, якщо не має потерпіти прикрих втрат тепер і в майбутньому.

5-годинна розмова Гітлєра з Галіфаксом.

Льорд Галіфакс приїхав учора (пятниця) в год. 9.40 з мін. Нойратом і секретарем британійської амбасади до Берхтесгаден. Гітлер повитав його перед своєю палаткою і говорив з ним від год. 10. до 15. з короткою перервою на снідання. Опісля Галіфакс з Нойратом виїхали до Мінхену, відтіля — до Берліна, куди приїхав нині рано.

КОМУНІКАТ.

У Берліні появився півофіційний комунікат такого змісту: „Фірер і канцлер Німеччини приняв нині у присутности міністра закордонних справ льорда-президента британійської тайної ради віцеграфа Галіфакса. Розмова була довга; її предметом були питання з міжнародної ділянки, цікаві для обох держав.

У поінформованих колах підкреслюють, що та розмова відбулась у дуже приязній атмосфері.

Повстання у Трансйорданії.

Заворушення в північній Трансйорданії, що тривають уже здавна, замінилися тепер у виразне повстання.

Рівночасно в ріжних місцевостях (Ізбід, Адзмон, Мадаба, Кач Амара, Тафля і ін. населення напало на поліційні станиці й на уряди; на поміч вислано поліцію та військо. Влада взяла як заручників начальників багатьох громад.

—о—

Здвиг і погром.

З ПРИВОДУ ПОДВІЙНИХ РОКОВИН: III. УНІВЕРСАЛУ ТА ТРАГЕДІЇ БАЗАРУ.

Львів, 20. листопада 1937.

Дивна річ, як в історії українських визвольних змагань, яка впродовж кількох коротких літ наздігнала все те, що прогаяла українська політична думка впродовж століть поневолення, як у нашому визвольницькому зриві великі політичні перемоги чергувалися з великими військово-політичними поразками! Дата 22. січня 1918. року — акт проголошення суверенної української державности — і дата 30. січня 1918. року — бою під Крутами — ввійшли вже в українську традицію, як ті дні, які щорічно святкує українське громадянство. В одному тижні — найвища українська перемога і страшна військова програна! 22. січня чергового 1919. року маніфестаційно проголошено на Софійському майдані, з цілим тодішнім церемоніялом, акт злуки українських земель: після реалізації ідеалу державности — реалізовано й ідеал соборности. А в 7 днів пізніше почалась була евакуація Києва з усіх державних установ, які вже ніколи більше туди не вернулись...

Але не тільки місяць січень придбав собі в новітній українській історії упривілеєне значіння: суперничить з ним і місяць листопад. Залишаємо сьогодні на боці події на галицькому терені у місяці листопаді. Рівно 20 літ тому, 19. листопада 1917. року на засіданні Малої Ради у Києві та 21. листопада на Софійському майдані, — урочисто проклямували у III. Універсалі Українську Народню Республику, яка, після Ґенерального Секретаріяту, створеного на підставі І. Універсалу і умови з Тимчасовим Урядом (II. Універсал), була черговим етапом до повної української державної незалежности. В той сам час 4 роки пізніше над річкою Звіздаль, під селом Малі Маньки на Волині, відігралась остання дія української збройної боротьби, трагічна дія військового погрому, що завершився розстрілом 359 українських полонених у містечку Базарі.

Є між цими двома датами глибший звязок, як тільки їх зовнішня календарна схожість. Є між цими двома подіями не тільки звязок і хрональогічний і прагматичний, але й глибокий символічний сенс.

У III. Унівесалі Україна ставала Українською Народньою Республикою — не відділя-

ючись від Республіки Російської і зберігаючи її", в бажанням закріпитись „на нашій землі, щоб силами нашими помогти всій Росії, щоб уся Рес-публіка Російська стала федерацією рівних і вільних народів". Події на Московщині перли українську політичну думку кристалізуватись у самостійницьких формах всупереч усьому вко-ріненому поглядові, що треба зберігати якийсь правно-політичний звязок з Росією. Большевиць-кий переворот на Московщині і фактична тодіш-ня московська анархія казали українцям думати більше про власну хату, як про устроєво-ідео-льогічні російські клопоти. Повстання київських большевиків, що йшли слідами московського взору, скінчились у Києві фактичною поразкою і большевиків і прихильників Тимчасового Уряду та віддало владу в руки Центральної Ради. Але вже найближчі дні-тижні виказали всю ілюзо-ричність віри, що з Московщиною можна мир-ним шляхом наладнати відносини, що офіціяль-не признання влади большевиків, як законних правителів Росії, може переконати їх про добру волю українців не мішатись до внутрішніх мос-ковських справ. Короткий час, що ділить III-ій від IV-го Універсалу, виповнений вщерть трагіч-ним досвідом, наскільки наївним було сподіван-ня мирної полагоди українсько-московського історичного спору. Той короткий час переконав усіх недовірків, які тоді хиталися між самостійництвом та автономічно-федеративними фантасмагоріями, що тільки збройна боротьба може закріпити українську волю. Другий Зимо-вий Похід Юрка Тютюнника був зроджений з тієї самої думки.

Незалежно від того, чи той похід був пра-вильно зорганізований, чи був вибраний у відпо-відному часі, чи спірався на вірних інформаціях про фактичний тодішній політичний і мілітар-ний стан на Наддніпрянській Україні, чи з так-тично-стратегічного боку не можна робити йо-му поважних закидів, — все це подробиці, в які ми не можемо входити. Нам залишається лише ствердити, що II. Зимовий Похід був останнім українським збройним виявом безмірного герой-ства та самопосвяти, останнім збройним протес-том проти московсько-большевицької окупації. Та тисячка людей, що за 15 діб перейшла поверх 600 кільометрів на рідній землі під чужинецькою владою, перевела серед того кількагодинний бій за Коростень з коротким володінням у місті, майже безупинно мандрувала серед боїв, первіс-но маючи плян передертись у далеке запілля, на Лівобережжі і там зєдинитись з повстанськими загонами, та тисячка борців записала не тільки в українській історії одну геройську сторінку, але й у всесвітній історії збройних здвигів тво-рить рідкий прецеденс.

Лиха доля залишила нам у спадщині більше дат, що стали синонімами „геройства смерти", ніж таких, які пишались би, як „геройство жит-тя". Маємо так мало світлих і радісних момен-тів у національній традиції і так багато похму-рих, трагічних. Культ геройської традиції каже нам навіть найсумніші хвилини пояснювати, як моменти світлі своєю символікою і виловлювати ту символіку згідно з виховною місією, що її виконує кожний культ традиції. 359 українських борців, розстріляних на підставі присуду, що його підписали москалі і жиди, а між ними й дехто з земляків-ренегатів, — це гекатомба, складена на вівтарі батьківщини, як доказ вір-ности їй — аж до загину. У цьому й символ Ба-зару.

Були у нас здвиги, були й погроми, але ви-ховне значіння одних і других для чергових українських поколінь — те саме. Вже з перспек-тиви нинішніх 20-ти літ затирається почуття втрати, яку рідний край зазнав у людських жер-твах. Залишається Ідея, яка присвічувала при здвигах і при програних — та сама Ідея привя-зання до Волі, що її звеличників розстрілювали й далі розстрілюють, але ідея, якої ніяка куля не береться.

ік.

Еґоїзм чи добро загалу?

Жмут світла на професійно-робітничі відносини у III. Німеччині.

(Від власного кореспондента).

Берлін, 17. листопада 1937.

Недавно засудив суд праці (Arbeitsgericht), який вирішує всі спори між працедавцями й працівниками, одного робітника на грошеву кару 500 марок, себто ок. 1000 зол. Це кара надзвичайно висока, бо рівнялась майже 2-місячному заробіткові підсудного та мала бу-ти покутою за безкарність. Засуджений ро-бітник поводився надзвичайно визиваюче під-час праці. Він приходив пяний до роботи, ку-рив на фабричній салі, хоч це було строго за-боронене, був неточний, вкінці посварився з своїм шефом і сварка скінчилася бійкою. На-слідком цього його поведінка була предметом розправи в суді праці, яка закінчилась висо-кою грошевою карою для підсудного.

Підсудний, це молодий 23-літній хлопець, високо-кваліфікований робітник, зі знамени-тим фаховим вишколом. Усі його проступки проти фабричної дисципліни були пляновані й обдумані. Він сам ані пяниця, ані галабурдник, що побиває шефів: він хотів тільки своєю по-ведінкою викликати безречинцеве виповіджен-ня праці, словом хотів, щоби його з фабрики негайно викинули, бо він як знаменитий ро-бітник-фаховець мав пропозицію на далеко ліпше платну посаду від конкуренційного під-приємства. Але при всій його неможливій по-ведінці не вдалося йому вилетіти з посади і він дальше мусить остатись при свому варста-ті праці, а за свою поведінку мусить дорого заплатити.

Цей випадок симптоматичний для робіт-ничо-професійного життя в III. Німеччині і то-му заслуговує на ближчий розгляд. Робітник хоче покинути працю в одному підприємстві, бо має змогу дістати вищий заробіток у дру-гому, але це йому за ніяку ціну не вдається. Виповісти свою працю без причини забороняє йому закон. Хоче обійти закон, як ледаща лю-дина, але це йому теж не вдається, бо підпри-ємство і суд пізналися на симуляції.

Чотирolітній плян Герінґа, який з пито-мою йому енерґією стежить за виконанням, передбачує величезний розвій деяких ділянок промислу. Не диво, що такі спеціяльні ділянки потребують багато нових фахових сил, яких на ринку праці нема, бо всі вони втягне-ні вже в процес продукції. Тому й не ди-во, що підприємства, які хворіють на брак фахівців, обіцюють фахівцям вищі платні, як-що вдасться їм покинути дотеперішню працю. Як тяжко її покинути, доказує наведений при-клад. Цей присуд суду праці має т. зв. екземп-лярне завдання, щоб відстрашити наслідувачів, і цим пояснюється його строгість. Та всеж та-ки цей присуд односторонній. 500 марок це величезна сума, навіть для людей, які нале-жать до заможнішої верстви. Покараний ро-бітник буде змушений роками сплачувати її. А все це тільки тому, що хотів зробити собі вигіднішим життя, оперте й надалі на чесній праці. За те, що він людина зручна, амбітна, за те його карають? Не за те. Бо (як подає коментар в одному знаному партійному журна-лі), ця кара була би дійсно несправедлива, я[к] що підсудний не мав би змоги в підприємстві, в якому він працює, використати своє знання і хист. Він цю змогу мав і мав вигляди пиль-ністю і зручністю осягнути ліпше становище рівнож у свому підприємстві, він тільки не мав терпцю й руководився мотивами власно-го зиску, забуваючи про загальне добро, яке полягає хочби у твердих цінах за продукти. Коли можливо було би підприємствам за вищі нагороди відтягати бракуючого робітника від конкуренційних підприємств, то почалась би дика погоня за вічно дорожіючими фаховими силами і ця погоня відбилась би на цінах, че-рез що потерпів би ввесь нарід.

Молодий підсудний дійсно тяжких часів німецького безробіття ще в цілій жахливості не знав. Він належить до тієї наймолодшої ге-нерації в продуктивному процесі, що в часі, коли міліони тинялися без праці, без вигляду на завтра, ще вчилася, ще не знала тяжкої депримуючої роботи за шматок хліба. Коли та ґенерація кінчала науку, почала саме підно-матись повільно хвиля конюнктури, яка від-крила широкі можливости для фахових робіт-ників. Один із них хотів використати ту ситу-ацію — і попався.

„Puniatur et altera pars" — можна би в цьому випадку сказати. Хай покарають і другу сто-рону! Але як її покарати? Закони не перед-бачують кари за те, що хтось обіцяє другому ліпшу посаду. Закони про вільну конкуренцію, які довели наприклад Сполучені Держави до величезного розцвіту, і в Німеччині ще не скасовані. Але цей присуд показує, що вони вже обмежені в імя добра загалу. Присуд цей вцілив слабшу сторону — вцілив робітника. Підприємця — конкурента, що цього робітни-ка звів, що спонукав його до виступу проти дисципліни, присуд вцілити не міг, бо суд не мав підстав, щоби спокусника покарати. І в цьому двосічність цього присуду: Чи не буде він параваном, за яким зачнуть підприємці скриватися, щоб не давати змоги фаховим си-лам розвиватися та ліпше заробляти, знаючи, що закон хоронить їх перед переходом невдо-волених фахових сил до конкуренції? Чи не зачне підприємець, певний законної охорони, зі своєї сторони руководитися чистим еґоїз-мом і в імя власного зиску використовувати робітника, під гаслом, що це діється для доб-ра загалу? Та над цим стежить рівнож не тіль-ки закон, але й фронт праці, величезна, могу-ча орґанізація всіх продуктивних сил, яка має на увазі інтереси робітництва.

Маріян Шпак.

Ділом ушануйте память тих, що своїм зу-силлям та терпінням поставили нас у ряд вільних

Чистка в червоній дипльоматії.

Як можна вносити з вісток, що їх подає англійська преса, по червоних маршалах прий-шла черга і на червоних дипльоматів. Кромі „задержання" в Москві совітського амбасадо-ра з Польщі Давтяна та посла з Литви По-дольського не вернулися на свої становища також і посол з Фінляндії Асмус та посол з Латвії Бродовський; в англійських диплько-матичних колах говорять, що їх розстріляно. Про совітського посла в Естонії, Устімова по-дають, що він відібрав собі життя, одержавши наглий наказ вертатися в Москву.

Правдиву сензацію викликала в Льондоні поголоска, що й тутешнього совітського ам-басадора Майського „покликано" до Москви. Совітська амбасада в Льондоні подала до „Таймсу" (16. ц. м.) енерґійне заперечення цієї вістки. Годі сказати скільки правди в поголос-ках і в запереченнях. Ще недавно тому запере-чувано в Льондоні вістку „відкликання до Мо-скви" ґен. Путни і не зважаючи на всякі запе-речення розстріляно його в Москві підчас „чистки" маршалів. Зі совітської амбасади в Льондоні відкликано останніми часами кіль-кох вищих урядовців, між ними ґен. Сіквова наслідника ґен. Путни, радника амбасади Ка-гана й інших. Як запевнює сов. амбасада, всі вони дістали „інші призначення".

(УКБЮРО, Льондон).

Закаптурений комунікат і православні діти без релігії.

ЩЕ ПРО НАРАДИ ПРАВОСЛАВНИХ ЄРАРХІВ.

Варшава, в листопаді.

Як ми передбачували, офіційний пресовий комунікат про закінчену 9. ц. м. сесію Синоду Православної Церкви у Польщі не появився. Щойно в 48. ч. митрополитального офіціозу „Слово" з 14. ц. м. поміщено короткий звіт з ходу синодальних нарад, що їх властиву тематику постараємося засувати бодай частинно, на підставі власних інформацій.

На сесію прибули всі дієцезіяльні архієреї, проводив нею сам митрополит Валединський. На початку синод розглянув багато адміністраційно-судово-розводових справ, при чому слід знати, що під поняття чисто „адміністраційної" справи підпала — як кажуть — теж справа **Почаївської Лаври та політичних інцидентів**, що там трапилися. Багато цікавих моментів виринуло при ревізії розводово-шлюбних справ, зактуалізованих кількома останніми подружими скандалами, в яких духовна православна консисторія відіграла ролю дуже зближену до ролі виленських евангелицьких „розводових спеців". Гострі стріли з цього приводу майже всіх органів польської преси у сторону вул. Зиґмунтовської (резиденція православного митрополита) змусили найвищі православні чинники зацікавитися не завжди ясними і обосованими практиками розводового реферату консисторії. Офіційний закаптурений комунікат вичисляє поіменно лише ті справи, які не **вяжуться безпосередньо з внутрішнім життям у Православній „польській" Церкві**, отже справу автокефалії альбанської правосл. церкви, справу церковних конференцій в Англії, обговорення правного положення святих місцевостей у Палестині (у звязку з новими політичними змінами), софіяністичного навчання париського протоєрея Сергія Булгакова й інші. Зате згаданий комунікат **свідомо промовчує або збуває загальниками суттєві, дійсно важні актуальні питання.**

Отже передовсім синод православних єрархів прийняв деякі постанови в занедбаній справі **транскрипції православних імен**, — про що „Діло" своєчасно інформувало в обширній статті. Яка суть цих постанов — покищо невідомо. І врешті остання точка по-синодальної замітки обіймає найбільш може пекучу справу сучасних православних відносин, а саме справу **навчання закону Божого у матірній мові**, що — як відомо — була до тої міри православними вищими чинниками занедбана, що аж викликала багато прикрих і далекойдучих прецеденсів в адміністраційно-шкільній практиці. Дійшло м. ін. до того, що православні діти мусіли вчитися своєї релігії у польській мові, а саме митрополія апробувала такий стан і навіть виготовляла тай розсилала відповідні підручники у польській мові.

Такий стан справи дозволив адміністраційним чинникам на місцях **свобідно інтерпретувати „благословенства" митрополита** і довів до того, що самі шкільні інспекторати устійнили практику довільного анґажування і звільнювання православних духовників зі становищ законо-учителів.

З другого боку справа матірної мови викликала цілу протестаційну акцію українського та білоруського населення і внаслідок цього митрополит, який загнався задалеко у зле зрозумілих виявах льояльности, мусів розпочати неславний відворот і поворот до статус кво.

На останньому синоді присвячено цій справі багато уваги. Присутні вислухали спеціяльний реферат і вирішили, — як було давніше — що в навчанні православної релігії рішає про мову воля батьків.

Такий зворот слід підтримати. Але щож, коли **практика адміністраційної провінції, що не любить вирікатись раз здобутих прецеденсів, далека.** До того слід памятати про незавидне положення самого низового, незабезпеченого духовенства. Отже яку вартість матимуть теоретичні постанови Синоду в цій справі? Легко догадатися. Зрештою на це вказує найкраще вимовна з огляду на зміст і на поміщення одночасно (разом з комунікатом) передова статтв „Слова" під багатомовним наголовком: **„Про православні діти, залишені лекцій своєї релігії"**, що подавши цілу низку жалюгідних фактів з цієї ділянки, доходить до таких висновків: **„Не тільки в інтересах Церкви, але й в інтересах держави слід забезпечити ціле підростаюче православне покоління лекціями його релігії у школі".**

Цікаво, що у справі відомих протестів ВУО проти політики православної єрархії на Волині не появилася навіть **найменша згадка**, а „Польска Стронніца" „Слова" помістила доволі обєктивну інформацію про протирусифікаційну заяву зїзду ВУО — у Православній Церкві, приписуючи цю акцію щопрдавда... ред. Ковалевському. Така позиція правосл. єрархії підтверджує поголоски **що останнє слово в тій справі матиме таки воєвода Юзефський**, що промовить через органи міністра освіти.

Як прикро завертати з помилкового шляху, але все таки краще пізно, як ніколи!

Гром.

М. РУДНИЦЬКИЙ.

ПСЕВДОНІМ.

Дорога Пані Софіє!

Розумію, чому справа літературного дебюту спричиняє Вам так багато клопотів. У своїх новелях Ви хочете заторкнути деякі теми, що належать у нас покищо „табу" і сподіваючися гострої атаки критиків, хотіли б бодай заховатись за параван псевдоніму. А то ще й Ваш чоловік, що займає таке представницьке становище у громадянстві, міг би кривитись, що Ви користаєтесь його прізвищем!

Та чи, вибравши псевдонім, Ви зумієте втримати його таємницю. Більшість псевдонімів у нас це секрет полішинеля, бо товариське „слово чести" не зобовязує людей, які хотять перед знайомими почванитись, що знають чужу таємницю! Минулися теж часи Панаса Мирного, коли державний урядовець міг спокійно роками ховатись за щит псевдоніму... Тепер псевдоніми ошуканців на пашпортах заступають довше правдиві прізвища, ніж авторам на обгортках книжки!

Вам цікаво теж почути голоси безсторонньої критики про невідомого автора? І тут псевдонім небагато поможе, бо більшість наших критиків звичайно оглядаються на задні колеса — гладять або періщать автора відповідно до того, до якої „парафії" він належить. Може саме тому псевдонім Вам конче потрібний: дотого гостра критика вражає автора менше, коли знайомі та сусіди не знають, хто він.

Дебютанти бувають соромливі. „Розбійники" Шілера та „Ґетц фон Берліхінґен" Ґете вийшли анонімно. Анонім, безіменність, мають більшу силу притягати увагу критики, ніж псевдоніми, які можуть робити враження правдивих прізвищ. Каролина фон Вольцоґен, не поклавши на своїй повісти Аґнес фон Лілієн, ніякого прізвища, здобула небувалий успіх, коли в авторстві цього твору почали підозрівати самого Ґете!

Від одної з Ваших думок, щоб прибрати собі чоловічий псевдонім, треба відступити, бо Ваш стиль і вся вражливість наскрізь жіночі — Ви не зможете довго прикидатись Марком Вовчком ні Жоржем Сандом. Доречі: і конюнктура в нашій літературі для жінок дуже сприятлива. Навіть Захер Масох, що назвав себе Шарльотою Аран, зеднав би собі в нас тим більше симпатії, чим більше критика знущалась би над невинною жінкою...

Ви прохаєте занадто педантично зібрати Вам усі аргументи „за" і „проти" псевдоніму, щоб Ви могли „остаточно приняти якусь постанову". Таких аргументів у суті нема. Коли хтось погано чи смішно називається, повинен би взагалі змінити прізвище, без огляду на те, чи хоче його вживати на книжках. У літературі, як і в буденщині ми скоро звикаємо до найдивогляднїших прізвищ, коли вони часто повторяються, не думаючи над їх змістом. Котляревський, Куліш, Шевченко, Коцюбинський, Тичина — мають зовсім непоетичне значіння, а проте, вимовляючи їх, ми звязуємо їх з дуже поетичними образами.

У Німеччині в 16. і 17. віці псевдоніми були сильно в моді. Славний Ґріммельсгавзен довго виступав під ріжними криптоґрамами, як інші автори. Багато пізніше твір законспірованого Бонавентури „Нахтвахен" приписували по черзі Шеллінґові, Гофманові, Каролині Шлеґель і Брентанові — це був справжній законспірований псевдонім. Приємність ховатися за ріжні маски вроджена письменникам, які часто змальовують власні переживання під фірмою своїх героїв. Чи Вам відомо, що навіть св. Тома з Аквіну писав під псевдонімом — не кажучи вже про всяких достойників, таких як граф Ауершперґ (Анастазіюс Ґрін) або Мінх-Беллінґгавзен (Фрідріх Гальм), які не хотіли плямувати свого шляхетського прізвища чорнилом.

Пригадайте успіх молодого англійського поета Мекфорсона, що придумав собі леґендарного ґалійського співця Оссіяна й захопив цілу Европу своїми буцім-то стародавніми піснями. Пізніше називали його ошуканцем та фальшівником, але імення Оссіяна втрималося. Німецький повістяр Гайдеріх аж до кінця життя свого приятеля Альфреда Майснера підписував усі свої твори його прізвищем і всі були пересвідчені, що повістярем є Майснер, бо про Гайдеріха ніхто не знав. Дивна дружба чи трансакція! Деякі шекспірольоґи переконані, що саме так

На межі Сходу і Заходу.

Між своїми на чужині.

(З ПОДОРОЖНІХ ВРАЖІНЬ НАШОГО СПЕЦІЯЛЬНОГО КОРЕСПОНДЕНТА.)

Ця стаття є продовженням цілого циклю кореспонденцій нашого співробітника з його побуту за кордоном. Репортажі зі Закарпаття, як більш актуальні з огляду на Просвітянське Свято в Ужгороді, примусили нас перервати початий уже під цим наголовком югославянський цикль, який тепер продовжуємо.

Редакція.

II.

Нема нині мабуть держави у світі, в якій не найшли би ви українських емігрантів. Світова війна, полони, заломання нашої державности, — все це в парі з пізнішим безробіттям — викинуло тисячі й тисячі наших людей поза межі батьківщини на довгу, трагічно довгу скитальщину, на тяжку боротьбу за кусень хліба, скропленого нераз слізми. Правда, трапляються на чужині наші люди, що зуміли закріпитися матеріяльно, що навіть доробилися, що придбали чуже громадянство і живуть спокійно та вигідно Але це тільки одиниці. Загал нашої еміграції, — якої 90 відс. придніпрянці — бідує, розпучливо бореться за кожний день, доказує чудес геройства на фронті боротьби за фізичне самозбереження.

„Жити, за всяку ціну жити!... І чекати..."

І живуть, чекаючи на чудо над Дніпром, постійно на грані між дійсністю і фантомом надії. Ходив я між них по базарах Букарешту, Софії, Білгороду, находив їх при будові доріг у Чехії, на ріллі в Судетах, у таборах праці в Німеччині, в „голодних кухнях" у Відні і на тяжкій роботі у портах Гельсінґфорсу, Лібави, Констанци, Неаполю...

Всюди — якщо захочете шукати — натрапите на них, на отих сірих, забутих, часто несвідомих свого національного „я" людей-скитальців, що звуть себе українцями, або ще частіше „руськими" з трагічного племени „малоросів". Всім їм, коли заговорите до них їхньою рідною мовою, ясніють обличчя і в очах встає велике здивування...

Здивування — що хтось ще за ними питає.

А потім, коли розбалакаєтеся з ними, переповідаючи все ясне і добре в нашій українській дійсности і промовчуючи все темне і сумне, потім, накінець, почуєте все одно тойже самий постійний, втомлений запит:

— Коли?..

І тоді не можете сказати правди — що самі цього не знаєте, але мусите, мусите відповісти:

— Вже скоро.

І тоді мусите вже послідовно вести цілий виклад, „чому вже скоро?"... мусите нагинати факти, творити протибольшевицькі конюнктури, бо знаєте, що той віднайдений вами брат чекає цього, хоче цього... і молиться до цього всією душею безбатченка-скитальця.

Так, треба бути з ними, треба шукати їх на далекій чужині і треба глянути їм в очі, щоб зрозуміти все пекло туги за Батьківщиною, весь біль скитальщини. Не забуду ніколи того шофера з Пловдіву (Філіпополя) в Болгарії, що не хотів від мене приняти заплату за їзду, бо... від своїх не годиться... Або того готелевого портієра в Ліберцю на чесько-німецькому кордоні, що з гарячкою в очах питав: „Скажіть пане, як виглядає тепер наше село?.. А чи не зустрічали ви у Львові мого брата? Працював у пекарні й вже пять літ, як ні словечка не пише... А який Львів, великий?..

Питання наївні та щирі, жадібні та сумні... Питання, що їх диктує невтишна туга, чим більш примітивна, тим глибша.

Тих запитів і зустрічей несподіваних і сильних можнаб записати без числа, таксамо безліч є нині розпорошених людей на еміграції.

Скільки їх, отих заточенців наших розсипаних по цілому світі? — ніхто не знає. Не маємо своїх консулятів, що їх реєстрували би, не маємо своїх сильних емігрантських організацій, не маємо свого „Союзу Українців Закордоном". Маємо партії, маємо свої ідеольогічні гуртки, але не маємо атракційного всеукраїнського, національного осередка. Ми — що самі твердимо — нація вже зріла у 100 відсотках!

„МАЛОРОСИ" В БІЛГОРОДІ.

Українців у Білгороді мало. Зате „малоросів" — кілька тисяч. Майже всі вони прийшли на Балкан з армією Врангеля, якого мобілізаційною базою підчас громадянської війни в 1920. р. була саме Наддніпрянщина. Тож не диво, що між десятками тисяч військової російської еміграції, що розповзлася по цілій Югославії та Болгарії, величезний відсоток — бо коло 80 прц. — творять „малороси". Вони ще нині йдуть — часто в перших рядах — оборонців російської соборницької ідеї — зразкові яничари, виховані на казьонній малоросійській традиції. Коли говорите з ними про Україну, слухають вас, притакують і потім знечевя:

— А скажіть, будь ласка, чому Україна не малаб залишитися надалі в злуці з Росією?.. Чи не краще мати нам спільну імперію від... Висли аж по Владивосток?.. Маленька, відокремлена Україна буде чейже кольонією Польщі й Німеччини, а в соборній Росії буде саме — навпаки!

І дальше плете вам теревені про культурну автономію України в межах Нової Росії, закінчуючи безглуздою концепцією: „одного народу з трьома національними вітками: великоруськов, українською і білоруською".

До речі сказавши, ця концепція є все біль... ше популярна в колах російської еміграції. Ре... ником її є нова російська організація з осідком у Білгороді п. н. „Національно-Трудовой Союз Новаго Поколенія", що нараховує вже кілька тисяч членів і видає свій власний орган „За Ро... дину". Засоби пропаганди цієї організації небу... валі, провокаційні та макіявельські. В боротьбі „за новую Россію, свободную, трудовую", що не є зрештою нічим іншим, як ловлею наївних мало... російських душ — послуговується ця організація гаслом, що... відбудова нової Росії може прийти лише через відбудову України, від якої таксамо, як колись з київської держави, візьме початок реконструкція великої, неподільної руської ім... перії! Іншими словами: вірна малоруська Укра... їна буде Феніксом нової Росії! Завершенням кон... цепції є наш тризуб Володимира, що його ви... знає організація... новим, державним гербом майбутньої „національно-трудової" Росії.

Цей наш герб, як свою національну, держав... ницьку відзнаку носять члени „Союзу Нового Поколенія" на трьохколірній російській підклад... ці й вміщують його в наголовку своєї газети з гаслом: „За Россію!"

Збігом несприятливих обставин і пропаган... дивно-організаційної запопадливости москов... ської еміграції сталось те, що десятки тисяч емігрантів-українців залишаються досі в рамцях російських „неділимських" організацій. Головно в Югославії та Болгарії. Очевидно грають тут велику, а може й найбільшу ролю — гроші. Російські емігрантські організації користуються в обох державах великими урядовими субсидіями, що ідуть в міліони. Зокрема корисні умовини життя найшли московські емігранти в Югославії, де покійний король Олександер рахувався до їх найбільших приятелів. Його досить довгий побут у царській Росії на військовому вишколі, його давні звязки з російською еміграцією, його виховання в атмосфері російщини, врешті старі симпатії сербів до Росії, — все це було тим ключем, що відчинив широко ворота Югославії для заливу московської еміграції. Багато із них дісталося на добрі державні посади, велика кількість російських старшин перейшла в ряди югославянської армії. Мабуть ніодна держава у світі не замінила московським емігрантам до тої міри їх власну батьківщину, як Югославія.

Як відомо, Югославія досі ще не визнала Совітів і Білгород є єдиною столицею у світі, де нема совітського посольства і де урядує досі в старому російському посольському будинку колишній царський посол. Цей одноповерховий, великий будинок з російським двоголовим орлом на фронті, напроти старої королівської палати і з великим садом в офіцинах, — дивно вражає своєю понурістю. Колишній царський посол, що тут живе, не є вже очевидно посередником між двома державами; його роля скромніша — він є офіційним представником російської еміграції перед югославянським урядом. Інтервеніює у справах своїх земляків і бере гроші. На цих грошах спирається ціла організаційна робота москалів у Югославії, їхнє приватне шкільництво, захисти, допомоги. Хто з еміграції включається в цю організаційну московську схему, той може очевидно користати з усіх благ такої опі... ки, хто ні — мусить здаватися на власні сили. Очевидно, в таких умовинах український рух, бідний, ніким не підтримуваний, матеріяльно ... не може мати якому влада тільки потурає — не може мати атракційної сили для... „малоросів", що прийшли сюди з Врангелем, як „русскіе люди малоросій... скаго края"... Бо хто вступав у Великій Укра... їні в армію Врангеля? В 99 відсотках були це славетні „тоже малороси", яничари, люди з російською психікою, яку нині перемінити важко. Тимбільше, коли тут є гроші. є підготовка з...

виглядала справа з авторством Шекспіра, який позичив своє прізвище льордові Дербі чи Бейконові.

Бувають випадки, що анонімний автор, здобувши успіх своїм першим твором, на дальших замість псевдоніму кладе фірму: „Автор Дружнього кохання", як це робила одна популярна французька письменниця. Таксамо зробив автор „Рінальді Рінальдіні". Хто нині знає, що його автором був шурин олімпійця Гете — Вульпіюс? А проте надпис „Автор Рінальдія Рінальдіні" мав більшу покупну силу, ніж інформація „Шурин Ґете", головно серед тої читацької публики, що більше звертала увагу на заголовок, ніж на автора... Ану ж і Ваш дебют заохотить Вас до такої реклями на дальших книжках?!

Зверніть увагу на факт, що коли Ви берете в руку твір зовсім невідомого автора, то його прізвище є для Вас псевдонімом. Читач завсіди насторожений як їжак супроти дебютантів. Він ставиться до них приблизно таксамо, як той власник кінового підприємства, який заявив кандидатці на фільмову артистку: „Ви — молоді, гарні, маєте талант, але маєте одну велику недостачу — Ви не маєте імени. Якби Ви називалися Ґрета Ґарбо або Марлена Дітріх, я заанґажував би Вас якстій, але так — — — ?!

Отож вибирайте псевдонім згідно з усіма правилами... милозвучности, такий, щоб публика відразу повірила, що має до діла — з артисткою. На саму думку, що я мав би вигадати такі два слова, які перейдуть до історії літератури — голова мені обертом іде!

гам гіркі емігрантські злидні й тяжке, надлюдське геройство жмінки ідеалістів.

Шкурний інтерес, опортунізм, лінивство думки і діла є змістом життя врангелівських малоросів. У Білгороді є дві „українські“ харчівні; в одній із них, в „Полтаві“ обідав я кілька разів. Розговірна мова, очевидно, російська.

— Чи це українська харчівня? — питаю інтелігентну панночку, яка мені послугувала.

— Да, украінская, малоросійская, — поясняє мені панночка. — Ми самі із Полтави.

— А по українськи говорити не вмієте?

Здивований погляд і відповідь:

— Немножко умею, но развє это не всьо равно?

Перфідія, злоба, чи наївність? Нашу розмову підслухують численно зібрані гості в кімнаті, здебільша поважні старички і спостерігаю в їхніх поглядах нескривану неприхильність до мене. Неприхильність, на дні якої чаїться ненависть до... „розбивачів руського єдінства“.

— — — — — — —

Серби, а у ще більшій мірі хорвати, ставляться назагал у своїй масі, неприхильно до російської еміграції. Ця неприхильність зростає з року на рік. Початкове співчутливе славянське захоплення недолею руських братів, колишніх протекторів, вистудилося, впало, уступаючи місця невдоволенню, що — якби там і не було — чужинці забирають хліб своїм. Тимбільше, що москалі не вміють приєднувати собі симпатії в свого окруження на чужині. Зокрема в Югославії вважають вони себе все ще вчителями і протекторами сербів і вірять, що тої протекції Югославія від них ще потребуватиме. Бо вірять в нову, прийдешню Росію, їхню Росію — і ця віра є в них до подиву фанатична. Але покищо висотують Югославію. Їм вона завдячує небувалий зріст хабарництва у державі, тої розкладової язви, що має моральне угрунтуваня в сербськім народі ще з турецьких часів. Нема майже корупційної афери, дефравдації на велику скалю, і т. п. — в яку не булиб вмішані російські емігранти на впливових посадах. З виявами нехіті й розчарування до них я зустрічався нераз серед сербів і хорватів.

Але покищо вони все ще мають впливи і значіння в Югославії, головно серед урядових кол. Сам Білгород дослівно залила російська еміграція. Росією, старорежімною Росією пахне в цьому місті. На вулицях чуєте багато російської мови, а час-до-часу можете навіть побачити людей в російськім, царськім одностою. Генерали, полковники, часом осаул козацького війська. Ходять без шаблі й ніхто перед ними не стає фронтом, не салютує. Ходять, як живий, невимовно прикрий спомин і стають залюбки перед портретами російської царської родини, що вивішені чомусь у габльотках на великій вїздовій брамі колишнього царського посольства.

Дивно, несамовито дивно...

Роман Голіян.

За доцільну господарку публичним грошем.

(Стаття надіслана).

Було це 31. жовтня, в сам „день ощадности“. Загостили до мене в місті С. два молоді студенти за одноразовим датком на підмогу академічній молоді. При цій нагоді переглядаю листу жертв мешканців мого „району“. Один чи два золотові датки — і решта (в сумі до 30 осіб) самі сотикові: здебільша 20 до 50 сот.

Питаю збірщиків за причиною, як це люди оправдують. І дістаю таке виясненння: Передовсім зійшлося за багато „одноразових“ збірок нараз: отже і підмога академічній молоді (направду рідка й одноразова) і осіння збірка на Рідну Школу, і збірка на інвалідів (цеж іде їх місяць), і зачинають будувати церкву. Також, здається, готові гроші у нікого не лежать, врештою є ще й інші збірки постійні, щомісячні. В усім тім треба завести якусь чергу, якийсь лад і єрархію, бо така безпляновість людей дратує.

А вже найбільше знеохочує людей до жертвенности вид того, як багато з того так тяжко зібраного і з таким направду нераз самовідреченням жертвованого гроша марнотравиться. І наводять приклад: От маємо в місті дві приватні українські однаковісінькі школи. В деяких клясах тих шкіл є навіть не по кільканацять, але по кілька учениць, а тимчасом удержання такої кляси коштує напевно по кількасот зол. місячно. Чи цей видаток є направду конечний? Чи не можнаб його заощадити і вжити доцільніше? Таж у такий і подібні способи грубі ти-

Памятайте при кожній нагоді, що за долю інвалідів відповідає той, хто післав їх до боротьби — Українська Нація! Обовязком цілої Нації інвалідів відповідно забезпечити.

П. КАРМАНСЬКИЙ. 2

Рожева парасолька.

(Докінчення).

Батько налив чарку горівки і насилу всунув її в руку Олени.

— Напийся до свого нареченого — привукував.

Як автомат приткнула чарку до губи і відняла її від неї.

— А тепер піднеси нареченому.

Таксамо як автомат простягла руку в його сторону, все дивлячися в землю.

— „Муйто бень!“[12]) — скрикнув каліка і втішно схопив покрученими пальцями чарку та вихилив її.

Більше Олени не потребували. Відпустили її до ватри під раншою і ні трохи не цікавилися нею.

Порішили, що зараз завтра батьки поїдуть до містечка та зголосять і в громадському уряді і в парохії оповіді. За два тижні весілля. Водночас наречені в містечку пороблять закупи до вінчального обряду. За все платить наречений — аж до суконки й вінчальних перстенів включно.

Випили ще по кілька чарок, і Миханьо Бриндзан вивів підхмеленого майбутнього зятя, всадив каліку на коня та й вивів на доріжку.

— „Ате лого, Жіролямо!“

— „Ате лого, сеньор Мікеле!“[13]).

Начеб духом праісторії війнуло по ранші Бриндзана.

А коли на другий день ні на третій Олена не хотіла їсти щоденної мандіоки, ходила мов заворожена й поплакувала, всі — хатні й сусіди, гримали на неї, говорили їй, що вона дурна, та що повинна благословити свою долю. Хіба їй коли у сні приснилося таке щастя? Таке хазяйство, стільки худоби й челяді — чи нема за що зачепити руками?

• • •

Розпарений день почали холодити невидні віяльця передвечірніх тіней, цикади лящали та тріскотіли, так і глушили своїм гострим гомоном.

Перед раншою Бриндзана увихалися сусідки та готовили вечерю на цілу голодну оселю. Стіни ранші аж тріщали від людських плечей. В горівці можна було купатися.

Скрипка фальсетом скигліла коломийку, все та все ту саму, аж до гіпнози, а Бриндзан, блідий від перепою та спітнілий, товк кулаком у решето і мов вакхантка кидав собою та водно верещав: „ля́-ла-ля́-ла-ля́-ла...“

Це решето майстрував він цілий тиждень і вже вчора та передучора цілими вечорами його стукіт ніссе всією оселлю. Весілля дочки він святкує вже не від сьогодні. Хіба він мало нaждався на нього?

Він уже цілком охрип, очі мав сомнамбуліста, якби нічого і не бачив і не чув, тільки інстинктом ловив руками чарку одну за одною. Щось з ним не в порядку.

Гості, одні відходять, другі приходять, вже й наречений десь після півночі верхом приїхав, а з ним приїхали його старости, італійські багатії. Вже й свитає — пора до містечка до вінчального обряду їхати.

Поїхали. На першому вантажному авті молоді та старости, на другому гості, а між ними Бриндзан зі своїм решетом. Блідий, з розвіяною чуприною, стоїть серед гостей, підтримуваний їх руками, лайкає охриплим голосом і водно тарабанить.

Стрічні люди ззираються і зпід лоба усміхаються.

Коли в церковці священник переводив вінчальний обряд, Олена мовчала і тільки його руки цілувала. Пояснили йому, що вона не розуміє мови. Так і звінчали її німою.

А потім везли її до дому чоловіка, на оселю Санта Ліна. Поруч неї сидів він, її чоловік, пестив її руки, приговорював, та вона відвернулася від нього і духом була десь у безкраю. І мовчала.

А потім приїхали під хату Разейри, ввели її в тріюмфальні ворота і на обійстя все прибране фестонами й лямпіонами, де по двох боках стояли заставлені столи, готові гостей приймити.

Вийшла стара хазяйка дому, пригорнула синову до серця та й в чоло її поцілувала. А вона ні пари з уст; здавалося, якусь куклу замість людини привезли. Так і за стіл посадили її поруч її чоловіка.

Не торкала страви, не пила нічого, дарма що чоловік припрошував її, по руках її цілував, дарма що гості до їжі метнулися мов вовки зголоднілі. Врешті сльози прорвалися з його очей, він ридав як покривджена дитина, ридав гірко на своєму весіллі. А вкупі з ним плакала його мати і плакали гості.

Тільки пяний батько Олени не плакав, бо нічого не бачив і не розумів нічого. Стояв по середині між столами, хитався на слабих ногах, тарабанив з усієї сили і лайкав. Здавалося, глумився над своєю нещасною дитиною, над молодим подружжям і над гістьми, що добачували трагедію.

[12]) Знаменито, славно!
[13]) До скорого побачення.

сячі річно марнотравляться, які можнаб дуже пожиточно в нашій народній господарці на щось конечніше обернути і тим жертвуючу частину суспільности до дальших жертв заохотити. А так ледви випрошуємо по 20—50 сотиків, хоч марнуємо тисячі, щоб „уфундувати“ напр. якийсь загальний лицей для кількох учениць...

Стільки сказали мені мої хвилеві гості. Я, на жаль, не мав їм що відповісти. Зложив свою скромну лепту і мовчав. Але думаю, що це справи, над якими всеж таки вартоб застановитися і дати собі зрілу відповідь. Тим більше, що було це в „день ощадности“. І. П.

——o——

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ.

ЗАГІРЯ - КАЛУШ.

Дня 14. 11. ц. р. відбулося заходом місцевої читальні в Загірю - Калуш листопадове свято. Після церковної частини свята (правив о. М. Юркевич) відбулася в салі читальні, виповнений по береги, академія. Вступне слово виголосив заст. голови читальні п. М. Сулима. Дальшу програму виповнили вдатні продукції читальняного хору під дириґентурою п. Богдана, деклямації молодих членів читальні, мандолінова орхестра та уривок сценки п. н. „Ми йдемо в бій“.

Хроніка Совітської України.

НОВІ ВІЦЕПРЕМІЄРИ УССР.

Як подарунок на 20-ліття „великого жовтня“ дістали „трудящі“ Совітської України двох нових віцепремієрів: Миколу Марчака та Якова Тягнибіду. Про Марчака знаємо тільки, що його 8. жовтня призначили на заступника народнього комісара освіти, про Тягнибіду зовсім нічого невідомо. Цікаво знати, що сталося з попередніми заступниками голови Ради Народніх Комісарів: 23. січня 1935 року на це становище призначено Шелехеса і Порайка. Як відомо, Шелехеса улітку ц. р. оголошено за „ворога народу“ й на його місце призначено голову української державної пляновоі комісії, Сухомлина. Чи потребує новий голова раднаркому УССР, Бондаренко аж чотирьох заступників, чи просто Порайко та Сухомлин зникли з обрію, покищо сказати трудно. Між іншим треба відмітити, що Сухомлина зовсім недавно висували на кандидата до Ради Національностей; щож до Порайка і навіть самого Бондаренка, то щось про них ніхто не згадує при кандидатах.

НОВИЙ „ШКІДНИЦЬКИЙ“ СУДОВИЙ ПРОЦЕС.

По деякій недовгій перерві почався в Кременчуку судовий процес: обвинувачують ряд місцевих ветеринарів, зоотехніків і агрономів у „шкідництві“. На цей раз воно полягало в тім, що підсудні намагались поширювати захворювання худоби сибірською язвою; вони відмовлялись робити щеплення і залишали хворі тварини зі здоровими, вони поширювали сап серед коней та ріжні епізоотії серед свиней, маючи за мету знищити поголівя худоби. Більшість підсудних ніби-то призналася до цих злочинів.

ТРЕБА ЗА ВСЯКУ ЦІНУ ПОШИРЮВАТИ НА УКРАЇНІ ЛІТЕРАТУРУ БРАТНЬОГО НАРОДУ.

Державне літературне видавництво УССР недавно оголосило конкурс на кращий переклад українською мовою твору російського письменника Салтикова-Щедріна „Історія одного міста“. На конкурс надійшло 133 рукописи, але виявилося, що ніодин із перекладів не стоїть на відповідній височині — „не передає своєрідного гострого стилю і пародійних елементів оригіналу“. Отже присуджено тільки першу додаткову премію в 800 карб. і другу та третю премію.

НОВИЙ ЖУРНАЛ НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Інститут української літератури ім. Шевченка Академії Наук починає видавати журнал-трьохмісячник „Радянське Літературознавство“ з такими постійними розділами: Теорія та історія літератури, радянське шевченкознавство, літературна спадщина, серед книжок і журналів, бібліографія. Перша книжка містить статті про вплив Горкого на українську жовтневу й українську радянську літературу, статті на теми шевченкознавства, новознайдене листування Коцюбинського, усні перекази українського народу про Шевченка, Пушкіна, Горкого та інші.

НОВІ НАРОДНІ ПІСНІ.

У видавництві „Мистецтво“ виходять такі нові народні пісні: „Пісня кузьминських пятисотенниць“ та „пісня про Тетяну Дубок“, музика Косенка; „Реве буря, реве сила“, муз. Лапшинського; „Серед темної ночі“ — муз. вуцького; „Вишні-черешні розвиваються“ — Губермана.

НОВІ ФІЛЬМИ.

Закінчується озвучення українського варіянту кінокомедії з колгоспного життя „Багата наречена“. Російський варіянт озвучується в Москві. В Бахчисараї режисер Кавалерідзе закінчив знимати турецькі сцени кінооперн „Запорожець за Дунаем“. У ній виступають артист Шкурат у ролі Карася, артистка харківської опери Левицька в ролі Одарки.

КОЛГОСПНА МИСТЕЦЬКА САМОДІЯЛЬНІСТЬ.

У житомирському районі утворено 150 драматичних, хорових і музичних гуртків. У колгоспі „Праці — честь“ організовано симфонічну орхестру, яка готує програму з кращих музичних творів, зокрема Чайковського, Шуберта тощо. Колгоспні самоуки-малярі Винниччини працюють над картинами: колгоспник Матюк малює картину „Колгоспники вивчають конституцію“. Він закінчив уже картину „Дівчинка з колгоспних ясел“. Колгоспник Озеранчук закінчив картини „Щорс“, „Чапаєв“ і „Колгоспна сімя“. Вишивальниці любарського колгоспу закінчують роботу над портретом Молотова.

РЕПЕРТУАР У СТОЛИЦІ НА СВЯТА ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Театр ім. Франка показує нову песу Корнійчука „Правда“. Ролю Леніна в ній виконує артист Бучма. Оперовий театр — нову оперу „Піднята цілина“ Дзержинського. Театр російської драми — „На берегу Неви“. Театр музичної комедії — „Дочка Анго“. Театр Червоної Армії — „Землю“. Польський театр — „Неспокійну старість“. Жидівський театр — „Сімю Оваліс“. Кінотеатри демонструють нові фільми: „Пугачов“, „Безстрашні“, „Крилатий нарід“, „За батьківщину“, „Колискова“, „Країна Рад“.

КНИЖКИ І ПРЕСА У 1936. Р.

Наклад випущених з друку книжок становив 80,148.000, в тому числі українською мовою — 69,104.000. Журналів видавалося 284, українською мовою — 177. Ґазет видавалося 1.830, українською мовою — 1.402.

Гостям було ніяково сидіти, вони стали розходитися. Розходилися з такими почуваннями, немовби щойно були на поминках. Тільки пяного Миханя Бриндзана було трудно додому забрати: на столах ще недопита горівка стояла. Ті, що виходили з дому Разейри, мали прочуття, що в ньому скоїться якесь велике нещастя, і поспішали мерщій додому.

* * *

Минули два тижні від весілля Олени й Жіролляма. Про ніяке нещастя не було чутки. Навпаки, ті, що бували в містечку, оповідали, що зустрічали молоду пару, закохану й щасливу. Водилися за руки мов пара дітей, заходили до крамниць, в яких Жіролямо купував своїй Олені дешевенькі перстені, шкляні брошки та квітки, і вона так і сяла від захоплення та радощів. Говорили кожне своєю мовою і цілком добре розуміли одне одного.

Та й не забули про лісову раншу, де почалося їхнє щастя. В неділю після обіду оселею понеслася чутка, що Бриндзанова Олена приїде в гостину до своїх рідних.

І справді, коли вже всі сусідки стояли на своїх становищах, на доріжці, що вела лісовою гущею, появилося двоє їздців: на переді Олена, позаду її чоловік. Вона тримала над головою рожеву парасольку і так і сяла щастям.

Підіхали під убогу раншу, Олена стрибнула зі сідла й підбігла до коня свого чоловіка, і як мати малу дитину, здіймила його і поставила на стежку.

Парасольки не замикала, тільки вимахувала нею так, щоб усі її ровесниці звернули на неї увагу.

Це ж була ціна, за яку вона погодилася зі своєю долею і полюбила каліку.

А ровесниці споглядали на парасольку та заздрили щастю Олени.

ТРАҐЕДІЯ БАЗАРУ.[1]

Одна виспана ніч, тепла їжа, і вояки знову повеселіли.

В годині 10 рано дня 16. листопада Головна Група знялася з нічного відпочинку й вирушила через с. с. Розважів, Полідарівку, Салішани на с. Голубієвичі, де зроблено двогодинний відпочинок. Ворог ізнову насів на ґрупу. Від с. Розважів до с. Термахівки арерґард увесь час веде бій із червоною кіннотою, що переслідує безперестанно. Ворог відстав лише під с. Термахівкою, де засідка спричинила йому великі втрати і де забито командира червоного дивізіону. З с. Голубієвичів вислано роз'їзд від кінної розвідки під командою сотника Хмари в напрямку на с. Заліщани. Біля 24 години кольона ґрупи ввійшла до с. Заліщанів, де й приєднався висланий поїзд. В 24. годині ґрупа вирушила далі на с. Малі Миньки, куди й прибула в 5. годині сумного дня 17. листопада. Нічний перехід у 36 верстов знову стомив вояків. Більшість із командирів була хора. Був хорий командуючий Армією ґенерал Тютюнник, їхав на санках із відмороженими ногами командир Київської дивізії ґенерал Янченко, був хорий командир 2-ої бриґади полковник Сушко та інші.

Зараз же по прибутті до с. Малих Миньків виставлено застави на шляхах у напрямках на с. с. Великі Миньки, Голубієвичі, Рудню, Святоцьке, Звіздаль. Вимарш ґрупи призначено на 12 годину цього дня в напрямку на с. Звіздаль—Христинівку.

У селі Малих Миньках ґрупа розмістилася в такий спосіб: південно-східну околицю заняла 1-а бриґада, північну — 2-а бриґада. Штаб Армії стояв по хатах коло церкви. Підчас привалу наскоро варили обід, перевязували ранених, годували коні. Ще раніше, під час підходу до села Малих Миньків дехто з командирів бриґад підносив думку, щоби не робити в цьому селі великого відпочинку через можливе оточення ґрупи з боку ворога й радили пройти ще 10 верстов та, переправившися через широку болотяну річку Уж, прикритися Рокитнянськими болотами. Та місцевість, що нею, правда, тяжко було проходити навіть піхоті, до деякої міри унеможливлювала операції ворожої кінноти. Одначе, страшна перевтомленість вояків та коней, брак у дальшому напрямкові відповідних для відпочинку пунктів, схилили ґенерала Тютюнника до думки зробити великий відпочинок у с. Малих Миньках. Тимчасом стежі донесли, що до околичних сел підтягується сила ворожої кінноти та піхоти. Одержавши такі відомості, Штаб Армії наказав негайно здійматися й продовжувати марш. Тогож часу, коли кольона витягувалася поза річку Звіздаль, кінні ворожі частини раптом наскочили на арерґард. На північно-західній околиці села зачався бій. Під прикриттям всієї озброєної піхоти хвіст кольони вже був витягнувся з села, коли раптом із правого боку, зі сходу, з лісової смуги, з віддалі коло 1.000 кроків, навперейми винеслося яких 3-и ескадрони червоної кінноти. Чолові частини кольони хутко повертаються, щоб визволяти ранених, але у цей час ворог наскакує на них спереду. Ворог розриває кольону на дві частини. Рівночасно з лівого боку, з заходу, наскакують нові ворожі частини і ще раз перерізують кольону. Несподіваний удар сильної ворожої кінноти, підтриманий піхотою, викликав велике замішання. Заатаковані на підводах ранені схопили ручні ґранати. Перший напір ворожої кінноти пощастило здержати ручними ґранатами. Ранені та хорі, старшини й козаки, бороняться безпримірно. Ворог розсипається від ґранатних розривів, але потім під прикриттям кулеметів ізнову поновлює наступ. Настає пекло. З одчаю вояки підривають себе останньою ґранатою. Тут наложив на себе руки й колишній морський міністр М. Білинський, так зробив ройовий 4-го куріня Андрієвський і багато, багато інших.

Відрізана піхота (рештки 4-го та 5-го куріня) під командою хороброго сотника Григоряка подалася до лісу, завзято відбиваючися від ворога, що переслідував їх, але й у лісі чекав на них ворог. Бій тривав доти, доки українські бойці не вистріляли останніх набоїв. Потім розпочалася різанина.

Штаб Армії, кінна сотня та 15 передних підвід із тяжко раненими (разом коло сотні людей), будучи відрізаними від головних сил, перейшли р. Звіздаль і подалися на північний захід. Героїчно відбиваючися від переслідування ворожої кінноти, переправилися вони далі через річку Уж в селі Матейках і під охороною ночі зникли в лісових болотах.

Решта борців-мучеників лишилася на полі бою. Дехто сховався в лісах, декого заховали селяни в Миньках та Звіздалі, а інших беззбройних, змучених борців захоплено до ворожого полону. Ворог також поніс значні втрати. Операційна червона ґрупа під командою Котовського складалася з червоної кінної дивізії в складі 2-х кінних бриґад, одної пішої бриґади при 2-х артилерійських батеріях та з окремих карних відділів.

Трагічний бій на річці Звіздаль був останній бій Української Повстанчої Армії — останній в недавньому минулому збройний чин Української Армії.

*

Штабова Ґрупа, переправившися через р. Уж в селі Матейках, рушила далі в напрямі на с. Рудню Греблю, хутір Мельники. Для прикриття ранених вояків зформовано кінну ґрупу з 3-х відділів: 1-й відділ — полковник Ступницький — силою в 18 кіннотчиків; 2-а — сотник Хмара — 35 кіннотчиків; 3-я — поручник Стрілець — 34 кіннотчиків. Ранених налічувалося 22 людей. Переформування проведено на хуторі Мельниках та в с. Журбі. По тригодинному відпочинку в 24. годині 17. листопада ґрупа рушила далі через хутори Липецькі на с. Толкачівську Каменку.

Дня 18. листопада в 4. годині ранку ґрупа перейшла залізницю й в 18. годині прибула на хут. Сугачки. По 4-годинному відпочинку в 12. годині ґрупа рушила далі через Рудню Дивошинську, Слободу, Халплянську (Теклівка), хут. Лисівці, Рудню Дубову на Рудню Сирницю, куди й прибула дня 19. листопада в 6. годині. По відпочинку в 11. годині ґрупа рушила далі через Рудню Кованьку на р. Уборть. По цій річці розміщені були червоні відділи. З наближенням темряви, обминаючи ворожі частини, ґрупа перейшла вбрід р. Уборть між селами: Перга та Рудня Хочинська і рушила далі на Уржевичі, які, за відомостями селян, обсадив ворог. Обминувши лісами без доріг с. Уржевичі, ґрупа між 2 та 3 годиною дня 20 листопада вийшла на пограничну вартівню (Купіль), де зустріла першу польську сторожу. В 5. годині ранку цього дня ґрупа перейшла р. Студеницю, а в 7. — вже прибула в с. Біловіж.

У цьому селі польській жандармерії здано зброю та коні.

*

[1] Цей нарис виймаємо з ширшого опису сотника О. Шпілінського з журналу „За Державність", Збірник III., Каліш, 1932.

Подяка.

Високоповажаному Панові Д-РОВІ МАРКІЯНОВІ ДЗЕРОВИЧЕВІ, Львів, ул. Коперника 3 за поставлену, операції, завдяки чому вдалося врятувати життя друоперації, завдяки чому вдалося врятувати життя дружини, за асисту при операції, а потім за дбайливу, совісну і майже безкорисну опіку в часі перебування в санаторії і дома.

За це все складають найщирішу подяку

А. і Ю. ГЛУШЕВСЬКІ.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

„Золоті Ворота".

Наше заслужене видавництво „Червона Калина", що поставило собі за ціль плекати славну традицію українських визвольних змагань, розпочало в окремій серії „Історія визвольної боротьби України в монографіях" видавати монографії, присвячені поодиноким формаціям українського війська. Нічого й говорити про величезну вагу такого роду публікацій — не тільки чисто-історичну, але й національно-виховну. Як і слід, до першого тому пішла історія **Українських Січових Стрільців** (УСС), українського леґіону при австро-угорській армії, якому судилося стати зав'язком української національної Галицької Армії.

А ось цими днями появився вже й 2-ий том, що містить історію **Січових Стрільців** (СС) — формації вже всеукраїнської, наддністрянсько-наддніпрянської, що повстала заходами галицьких українських військовиків, які опинилися в 1917. р. на Великій Україні, для оборони відродженої української державности. Це дуже гарно виданий другий том на чотириста сторін друку великої вісімки, рясно ілюстрований, з кількома схемами й діаграмами, в естетичній оправі. Словом мила памятка не лише для душі, але й для ока. Та й називається не будь як: „Золоті ворота", з відповідною кольоровою обгорткою Павла Ковжуна. Символічна ця назва, що має для кожного українця стільки національно-державницького змісту, — крім згадки про велич княжої держави та пригадки про нашу недавню визвольну боротьбу, відразу воскрешає в нашій памяті й історію того видання, яке очолює. Історію не абияку. Не дурно клясичний світ склав широко знану приповідку — habent sua fata libelli. Вона, мабуть, ні до якого іншого видання так не підходить, як до цього. Адже уже кільканадцять літ тому була думка про памяткову книгу, присвячену Січовому Стрілецтву. В 1922. р. розпочато вже роботу над такою пропамятною книгою, що під назвою „Золоті ворота" мала вийти в Берліні накладом видавництва „Українське Слово". Але видавництво збанкрутувало, а приготований матеріял, у значній частині вже видрукований, пропав. На щастя історична частина заховалася.

І от по довгих роках рішено видати в краю бодай II. В 1930. році мала вийти вже книжка, але через відомі події до видання не дійшло, а матеріял опинився на поліції. По кількох літах удалось його таки видобути і от у двацятиліття української державности мала нарешті появитися історія борців за неї. Книжка була вже готова, але тут саме трапилися нові „перешкоди", такі відомі українському видавничому рухові, і їх жертвою впали знову „Золоті Ворота" в їх новій, сильно скороченій редакції. І знову справа проволіклася. Здавалося, що всі зусилля, вся праця й наміри пішли намарне. Але кінець-кінців коштом болючої хірургічної операції вдалося врятувати більшу частину видання. Відпала ціла III. частина книги, пропущена, як чомусь зовсім не доречі зазначено, з якихсь „технічних причин". Маємо враження, що далеко краще було вжити інший, відповідніший термін — „незалежні обставини". Отсі то „обставини" проковтнули майже чотири аркуші друку, полишивши в книзі не тільки значну люку (ст. 263—320), але й дрібніші сліди болючої операції і де інде. Але і в своїм теперішнім, трохи куцім вигляді, книжка представляється величаво. Складається вона з отсих трьох частин: I. **Василя Кучабського** — Від первопочинів до Проскурівського періоду, II. **ген. Марка Безручка** — Від Проскурова до Чорторії, та IV. **Івана Шендрика** — Бібліографічні матеріяли до Січових Стрільців. Книжку попереджає вступ редактора „Золотих Воріт" від їх первопочину, **Ів. Кедрина**, де докладно зясована ціла довга й сумна історія видання „Золотих Воріт" та подана їх оцінка. Уважний читач того вступу зауважить, що п. Кедрин говорить про трьох авторів, колишніх СС-ів, приналежних нині до трьох ріжних ідеольогічних груп, а в самій книжці є тільки два січово-стрілецькі діячі. Третій „вискочив" і навіть „вискочила" згадка про його імя у тому редакційному вступі! З цього погляду ця книжка буде колись бібліографічною рідкістю.

Як бачимо, імена солідні, добре відомі нашому громадянству й тому книжка не потребує спеціяльної реклями. Але всеж годиться бодай коротенько познайомити читачів із змістом згаданих вище розвідок. Отож перша праця — це широкий, з розмахом написаний нарис історії Січово-Стрілецького Корпусу від другої половини листопада 1917. р. до другої половини березня 1919. р. Та автор не обмежується тільки цим часом, а зачинає з „передісторії Січового

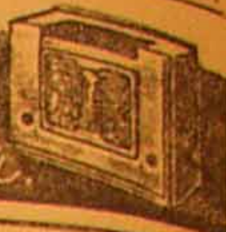

Другий Зимовий Похід почався вночі з 3. на 4. листопада 1921 р., по переході с. Борового. і закінчився в такий ж спосіб — уночі з 19. на 20. листопада. Головна Волинська Група протягом 15 діб зробила марш у 600 верстов, що дає пересічно 40 верстов на добу.

Беручи на увагу умови маршу, глибокі сніги, бездоріжжя, багна, через які доводилося проходити босим, зле одягненим, голодним воякам і до того в безперестанному ворожому вогні, цю цифру в 40 верстов на добу, без сумніву, треба вважати за велетенську, суто леґендарну. Зважуючи, крім того, на те, що старшинський склад поніс великі втрати забитими й раненими, не можна не висловити подиву щодо безприкладного боевого поводження козацтва, яке змушене було в собі самому шукати моральної підтримки.

•

Про трагічну долю українських борців, яких захопив ворог у наслідок розгромлення Головної Волинської Групи на річці Звіздаль, говорять нам офіційні звіти ворога, про це з сумом оповідають ті полонені старшини й козаки, яким пощастило втекти з полону, про це ще довго оповідатимуть селяни — очевидці траґедії Базару, про це свідчить козак із „того світу" та велика могила під м. Базаром.

•

Усіх мучеників України, тих, хто вже не мав змоги вискочити або покінчити з собою, большевики загнали як полонених до церкви в с. Миньках.

До приїзду „Чрезвичайной Пятерки", себто червоних катів, їх усіх тримали в холоді, голоді, катували й знущалися над ними.

Про дальшу їхню долю оповість нам краще за нас червоний офіційний звіт: „Сборник приказов Войскам Киевского Военного Округа. Содержание: № 2578, 26 ноября 1921 года, г. Киев".

Розглядаючи й осуджуючи по-свойому джерела зародження Української Повстанчої Армії та її операцію й виправдуючи себе, що Армії цій пощастило продертися так глибоко в Україну (25 верстов від Києва) нібито тому, що „Советскими Республиками было брошено все, не исключая и частей красной армии, на хозяйственный фронт (грабіж селян? — Редакція)", — наказ цей підходить до бою на р. Звіздалі й подає дослівно таке:

„Зарублено в бою свыше 400 чел. и захвачено 537 чел., в том числе и раненые. В момент боя некоторыя из высшего командования, видя безвыходность положения, сами себя растреливали и взрывали бомбами.

Всего перед Чрезвычайной Комисией (пятеркой) предстало 443 чел., остальные умерли (? — Редакція). Руководствуясь велением революционной совести (? — Редакція), основываясь на всем вышеизложенном и дабы предупредить подобные преступления и показать всему капиталистическому миру и его наймитам, что власть советов безпощадно карает всякаго покушающагося нарушить ее мирную (? — Редакція) работу, Чрезвычайная пятерка постановляет: лиц, перечисленных в приложенном к сему списке, в числе 359 человек, как злостных, активных бандитов, — **растрелять**".

Протокол підписали: „Председатель Чрезвычайной Комисии Гарькавий, члени: Лившиц, Иванов, Котовский, Фриновский, секретарь Литвинов". Наказ підписали: „Командующий Войсками Округа Якир, член Реввоенсовета Округа Затонский, Нач. Шт. Округа Генштаба Паука".

•

Селяни згадують: „Під м. Базаром наказали червоні кати викопати велику братню могилу, зігнали з далеких повітів селян, щоби на власні очі побачили „веление революционной совести", привели з м. Базара засуджених змучених, скривавлених, майже голих українських вояків і наказали їм стати над викопаною могилою".

І далі розповідають селяни, очевидці розстрілу, що йшли мученики, не сумуючи, а поважно та гордо. Рішуче стали над могилою. Червоні кати навели на них кулемети. Нараз виступив якийсь червоний комісар і сказав, якщо хто з засуджених заявить каяття та присягне вступати до лав червоних для боротьби з українськими „бандами", того помилують.

Цієї грізної хвилини виступив козак 6-ої дивізії Щербак і сказав: „Я, козак 6-ої дивізії Щербак, від себе й козаків, яких я знаю, кажу вам: ми бачимо, що нас чекає, і ми не боїмося смерти, але до вас служити не підемо. Коли ви нас побете — знайте, що за нас вам помстить увесь український нарід. А коли до українських вояків дійде чутка про вашу ганебну роботу, то за кров нашу вони будуть нищити все, що тільки має хоч малий звязок із вами, каторжани!" Голосне, потужне „Слава" рознеслося по полю, і залунав, як останній салют Україні — гимн:

„Ще не вмерла Україна...",

поки його не заглушив туркіт ворожих кулеметів.

Стало тихо. З кривавої могили неслися скарги та стогін*). Там умирало 359 борців за Волю, за Честь України.

*) Коли почали кати присипати ще живі постріляні тіла мучеників, вискочив із могили козак Артим. Він був постріляний кількома кулями, але опритомнів. Вискочивши з могили, кинувся бігти. Його зловили, але селяни не дали катам загнати його знову до могили, бо — він був вже „з того світу".

Стрілецтва", подаючи цілий нарис про українську національно-військову думку й організації перед світовою війною та за війни й революції. По цьому вступі говорить про початки корпусу, про бої з російськими большевиками, про стрілецтво перед і по гетьманськім перевороті, про участь його в протигетьманському повстанні (незвичайно живо написані картини бою під Мотовилівкою й облоги й здобуття Києва), та історію Стрілецтва по залишенню столиці України. Генерал М. Безручко стисло й лапідарно розглядає дальшу історію корпусу аж до його розвязання. З суто-ділового, фахового його опису, густо перетиканого стратегічними шкіцами, розгортається перед нашими очима геройська епопея неймовірних зусиль і подвигів. Проф. Шендрик дав дуже поважну працю, що збирає докупи вістки про досі видані матеріяли до історії Січових Стрільців — спомини окремі згадки, описи, нариси, тощо. Це знадібок до повної бібліографії Січових Стрільців, властиво найповніша досі такого типу бібліографія. Дуже проглядно, зі знанням річи зладжена, улегчить вона кожному орієнтацію у величезнім матеріялі, згромадженім по наших виданнях, головно часописах. На жаль „незалежні обставини" полишили свої сліди навіть на цій чисто бібліографічній праці, правда без більшої шкоди для неї.

Словом, книжка вельми цінна. До внутрішніх прикмет збірника цілком підходить його зовнішній вигляд, прегарне технічне викінчення та рясні, добре виконані знимки. Видавництву „Червона Калина" належиться щира подяка за „Золоті ворота". Це під кожним оглядом вартісний вклад в нашу історичну літературу, зокрема літературу недавніх визвольних змагань.

—o—

Зміни в італійськім уряді.

В італійськім уряді зайшли такі зміни: шеф уряду Мусоліні обняв теку міністра кольоній (італ. Африки), яку досі мав мін. Лесон. Віцеміністром кольоній іменували ген. Перуцці б. шефа штабу фашиствіської міліції і б. інспектора чорних сорочок в Еспанії.

Дотеперішнього державного підсекретаря для виміни валют проф. Гварнері піднесли до гідности міністра.

Становище віцекороля Абісинії, яке займав маршал Граціяні, обняв князь Д'Аоста.

Підсекретарем у міністерстві корпорації іменували Рената Річчі.

—o—

По широкому світі.

Австрійські легітимісти вшанували 25. роковини уродин архикнязя Оттона святочною академією.

По широкому світі.

В Італії мабуть небавом уступить міністр кольоній.

Японська „місія приязни", зложена з 6 осіб, приїхала до Риму.

Американський амбасадор у Льондоні виїхав на довший час домів на безтермінову лікувальну відпустку. Неофіційно подають, що його подорож вяжеться з переговорами про англьо-американський договір.

Клейнод Мазепи.

З нашої старовини збереглось чимало памяток мистецтва. Але розмірно дуже мало походить їх з тих часів історичної Гетьманщини, коли всі зусилля москалів ішли на те, щоб саме як мога дбайливіше винищити їх або — вивезти до корінних московських земель. Серед тих памяток, що мають найбільшу мистецьку вартість та свідчать собою про надзвичайно високий рівень колишньої української матеріяльної і духової культури, пишається і клейнод Івана Мазепи, медальон, що не тільки походить з часів того нашого гетьмана, але й що його сам гетьман носив на грудях. Через те й ота памятка має не лиш музейну вартість: вона найтісніше вяжеться з особою Івана Мазепи, якого імя має для нас значіння символу боротьби з Московщиною за українську державну незалежність.

Гетьман подарував отой нагрудник перед своєю смертю наступникові свому Орликові. Родина Орликів, найшовшись у скруті, продала той клейнод мабуть у Кракові, де й закупив його один із колекціонерів з України. Його вдалось перевезти і він находиться тепер в українських руках.

З нагоди 250-ліття від вибору Івана Мазепи над річкою Коломаком гетьманом, справу його клейноду зактуалізував париський „Тризуб", який присвятив Іванові Мазепі ціле побільшене число. Чимало місця присвячено там спеціяльно тій дорогій українському серцю памятці. Проф. Р. Смаль-Стоцький у той спосіб описує вигляд клейноду:

„Памятка представляє з себе форму прямокутника з відрізаними кутами в розмірі: довжина — 6,5 цм., ширина — 4,5 цм., грубість — 1 цм. Ціла вона викута з щирого золота і має на горі кільце, в яке закладалася стрічка чи нашийний ланцюг, а на долі є шрубка, що по розшрубуванні відчиняє мощехранительницю.

Обидві сторони багато емальовані. По обох сторонах навкруги біжить золотавий орнамент на гарному тлі, що мов чорна рама відразу унагляднює ясно середину.

З одного боку — Спаситель на хресті, який має на горі латинський напис: (I. N. R. I.) і на долі Адамів череп і кости. З обох сторін хрест прикрашений емалією: червонавим орнаментом винограду, зеленим стилізованим листям, яке виповнює і горішні кутки хреста. З другого боку представлені серед подібного орнаменту, прикрашені ще блакитними незабудьками на горі, приладдя муки Христової, а на долі герб Гетьмана на ясно-рожевому тлі, оздоблений його ініціялами на ріжках І(ван) М(азепа) Г(етьман).

Виринає питання, якої роботи ця памятка? Чи це праця золотарства київського чи чужого, може венеціянського, а може це діло вірмено-львівських майстрів при дворі Мазепи?

Не беруся тут судити. Хай наші знавці історії золотарського мистецтва скажуть тут своє слово.

В кожному разі мощехранительниця — це роскішна памятка старого золотарства. Вона пророчисто вказує на високий рівень золотарського мистецтва при гетьманському дворі, вона є прегарною ілюстрацією-мініятурою доби українського барока, в осередку якої стоїть Мазепа, що його сучасники величали »найпершим сином України, драгоцінною окрасою і справжнім її благодітелем, будівничим батьківщини«."

Еміграційний уряд УНР видав постанову, щоб отой клейнод Івана Мазепи став власністю і видимим знаком гідности кожночасного голови української держави. Можнаб тільки бажати собі, щоб будучі керманичі Української Держави, визволеної від московсько-большевицької влади, користали з того клейноду при урочистих і маніфестаційних виступах у столиці Української Держави — Києві.

Літературна сторінка.

Українська совітська поезія в освітленні совітської критики.

Безумовно перше офіційне місце на українському совітському Парнасі займає тепер Павло Тичина. На другому місці совітська критика ставить Максима Рильського. Ось головні думки із совітської критики про нього. Перші збірки віршів Рильського „На білих островах“ (1910), „Під осінніми зорями“ (1918), „На узліссі“ (1918), „Синя далечінь“ (1922) пересякнуті мотивами самотности, суму і розчарування. Розслаблена, мрійлива, абстрактно романтична лірика породжувала у Рильського зневіру в сили народу. У нього в той час замало громадянських мотивів, багато песимізму й суму. Осіння дощова пора, жовтолисті сади, листя, що осипається з дерев — такі аксесуари поезії Рильського цього періоду. Крім того він тоді був довгий час звязаний дружбою з націоналістами-контрреволюціонерами, представниками неоклясичної поезії, цими заклятими ворогами українського народу, а це безумовно перешкоджало зростові творчости Рильського. Надалі він починає працювати над жанром романсу, любовної пісні, серенади, „сонних царівен“.

У збірках поета „Гомін і відгомін“ та „Де сходяться дороги“ (1929) вже помітно нотки громадянської поезії, проте і тут переважають ще глибоко інтимні мотиви індивідуалістичної поезії, і тут ще не брак націоналістичних помилок і ухилів.

Щойно збірка „Знак терезів“ (1932) і поема „Марина“ (1933) вже про кріпачку-селянку виразно говорять про злам, що позначився в творчості Рильського. Книжка його патріотичних віршів про столицю радянської України „Київ“ (1935) доводить, що він пішов шляхом соціялістичного мистецтва. Поет багато працював над перекладами Пушкіна, давши вперше українському читачеві рідною мовою майстерний переклад „Євгенія Онєгіна“.

Року 1936 вийшла нова книжка поезій Рильського „Літо“ — це вже мистецтво простоти й майстерности, створене тому, що поет зрозумів завдання радянської поезії, передумови й основи її народности. Перший вірш в цій книжці, прекрасна „Пісня про Сталіна“ з незвичайною простотою відбила почуття совітського народу, народну любов і відданість свому вождеві.

„Хай шумить земля піснями,
В цей крилатий, гордий час...
Слово Сталіна між нами,
Воля Сталіна між нас“...

На трете місце по Тичині і Рильському совітська критика висуває Миколу Бажана. В першій добі творчости Бажана є багато незрозумілого, поет часто відходить до минулого, знехтовує основні завдання совітської сучасности, не можна відмовити Бажанові і тоді поетичної майстерности і надхнення, але він сам тепер не може не бачити, що собори, церкви, старовинні будинки відсунули тоді на задній плян совітську людину, її думки та переживання. З року 1931 можна помітити деяку зміну в поета, він уже щиро вигукує:

Схопіть же за горло, як збившу заплутаність
Гуманних як зрада й затруєних слів.
Єдина велика і справжня є людяність, —
Ленінська людяність останніх боїв...

Він починає розуміти, що без тісного звязку з робітничою клясою неможлива творчість та він каже:

І клас навчить любові, ненависти...
І станете в лави, де кожний робочий,
Де кожен звємаглий в боях рудокоп,
Навчить вас дивитися ворогу в очі,
Навчить вас застрелити ворога в лоб.

Поетична майстерність Бажана особливо збагачується в поемі „Ніч перед боєм“ (1935), де поет талановито виводить незабутній образ Кірова, як провідника, друга і товариша ріжних народів і племен Кавказу. Прекрасний його вірш „І сонце, і прапор, і вітер“, присвячений рідному для поета Києвові. Справді талановитий величний вірш Бажана це про Сталіна:

Він з нами, він поруч, великий товариш
І вождь, і найближчий улюблений друг...

Не може совітська критика заперечувати великої популярности Володимира Сосюри, але відмічає в ньому деяку нерівновагу в виборі тематики, непевність, його ненадійність як поета. Його перші поеми на теми з громадянської війни справді талановиті, але в них не можна не помітити відтінку українського націоналізму, дедалі Сосюра підпав під чужі, ворожі впливи, про що яскраво свідчить збірка його поезій „Серце“ (1931), в ній і згадки про себе, як про червоного фашиста, в ній і ворожа робітничій клясі плачлива романтика. З року 1935 Сосюра починає перекладати Пушкіна, Лермонтова, Блока, роблячи це з великим успіхом, взагалі з цього боку помічається в його творчости рішучий зворот. Він пише видатний свій твір „Пісню про Ворошилова“

„з нами звязане залізне Ворошилова імя“...

підкреслюючи, що

цю блискучу дорогу,

до залізного наркома від донецького бійця

освітлювало безпосереднє провідництво великого Сталіна.

Талановиті його вірші на смерть Орджонікідзе та на смерть Горкого, коли поник головою сам великий Сталін.

Але справжнього вершка таланту досягає Сосюра в віршах, присвячених Сталінові:

Встає мій край, як пісня у боях,
У сяйві зор і у степів безжурі,
Це ти зробив, це партія твоя...
Це ти, мій край, співаєш про вождя,
Що дав тобі таке життя прекрасне...

Виразно і переконливо бренять слова поета, який шукає у глибині своїх почуть яскраві фарби для змалювання найгеніяльнішої людини всесвіту:

Коли серця мільйонів злить в одно —
Твоє це серце буде, рідний Сталін...

У творчости поета Миколи Терещенка велике місце займають вірші про соціялістичне будівництво, про індустріялізацію країни, про революційну боротьбу на Заході. Він оспівує у своїх творах міць совітської країни, геройські діла робітничої кляси, славетні сталінські пятирічки. У вірші „Ненависть“ поет говорить про свою ненависть до контрреволюції, закликає своїх друзів та товаришів до найбільшої пильности, до бойової здатности, бо петлюрівська контрреволюція, зрадництво і шпигунство проскали і до совітських фабрик. Характеристичні назви його інших новітніх віршів: „Заждана баляда“, „Схід“, „Шанхай“, „Цень-Цень“, „Джон Блек“, „На захід і схід“, отже зрозуміло, яке місце займає ця тематика в творчости Терещенка.

Чотири роки тому почали зявлятися вірші молодого талановитого поета Андрія Малишка; недавно вийшла збірка його віршів „Батьківщина“. Ліричні вірші поета, його почуття і думки тісно звязані з сьогоднішнім днем. Безпосереднім сумом бренять його вірші, присвячені памяті загиблих героїв громадянської війни, теплом овіяні вірші про любов і дружбу, багато у нього пісенних мотивів. Сюжетний розвиток теми в цих віршах проходить з великим драматичним наростанням.

Прекрасно вийшла у Малишка „Пісня про вождя“ з таким закінченням її:

То Сталін — імення — шість літер
Як сонце, як літо, як вітер,
Імя те, як огневі ріки,
Вплилося у серце навіки...

Особливою популярністю серед української молоді користується поет Павло Усенко. Перша книга його „КСМ“ (комсомол) з року 1925 зробила велике враження, в ній поет оспівував геройство совітської молоді, її відданість великій справі партії Леніна-Сталіна. Проте потім Усенко вступив до контрреволюційної літературної організації „Молодняк“ і часто застосовував ворожі гасла і теорії. Щойно в останніх часах Усенко усвідомив помилковість тодішніх своїх творів і вже оспівує Сталінських соколів — совітських соколів-летунів.

Доброзичливо ставиться критика до молодого українського поета Юрія Карського, сина совітського полпреда в Греції, хвалячи особливо його вірш під назвою „Йосиф Сталін“, де є такі рядки:

Йосиф Сталін мудрий і великий —
Живе у серці кожного з нас...

і який закінчується в такий спосіб:

З обличчям простим, в сталінській шинелі
Історія проходить по землі.

Відзначено і поета Любомира Дмитерка, який написав вірш під назвою „Наше сонце“, бо там між іншим зазначено

Є сонце в серці нашого вождя...

а потім:

Сталін вождь наш, перший між людей
Найпершим нашим буде депутатом.

Ми навмисно наводили думки совітської критики її власними словами про кращих українських поетів; бачимо, що ознакою здібностей, таланту совітського українського поета є вірш про Сталіна й ось усі поети навипередки поспішають написати такий вірш, довести свою льояльність, вірнопідданість! Улюблена тематика цих поетів (зовсім не бажаємо підводити їх під одну мірку з европейськими поетами) є не Україна, зрозуміло совітська, ні СССР, ні праця, ні оборона „соціялістичної батьківщини“, ні сучасне совітське „веселе життя“, ні совітська романтика, ні — для них „улюблена“ тематика це вихвалювання в який тільки можна спосіб однієї людини. Кожний з поетів хоче зробити це в якийсь оригінальний спосіб, знайти вирази, які особливо звертали би увагу читачів, а головне „начальства“! Відомо, яка ціна цьому штучному високопарному ліризмові, цим панегірикам з примусу, з наказу?

Важка доля совітських українських поетів!

Гл. Vl.

Літературна хроніка.

ЦЬОГОРІЧНА НАГОРОДА НОБЛЯ.

Всупереч усім сподіванням літературну премію Нобеля дістав на цей рік француз Мартен ді Гар, за свою велику циклічну (в кількох томах) повість „Родина Тібо“. Ця повість, що дає широку картину духового життя Франції перед війною і після неї, начеб-то на зразок „Ругон Макартів“ Золі або „Жан Крістофа“ Ромен Роллана, написана дуже живо і з великим талантом. Її чималий успіх у Франції безперечний. Поза Францією вона не дочекалася такого успіху, як твори інших лавреатів Нобеля, таких як Кіплінг, Сенкевич, Гамсун, Голсуорсі, Лягерлеф або Ундсет, що їх знали широко у світі на довго перед їх відзначенням Нобелевою нагородою. Навіть у самій Франції імя Мартен ді Гара і його становище у французькій літературі не стоїть у ніякому відношенні до такої великої почести, як Нобелівська премія. Ріжні голоси, що згадували таких кандидатів як Жіль Ромен або Жорж Дюгамель висловлювали правильніше величину письменника призначеного до такої представницької ролі. Крім них іще більше даних на лавреата мали три найбільші сучасні письменники Франції: Поль Валері, Андре Жід і Поль Кльодель. Жід і Кльодель, що досі не стали членами Франц. Академії через чисто особисті непорозуміння з нею мабуть не мали за собою установи, що хотілаб їх висунути як кандидатів і не робили ніяких заходів у цьому напрямку. Поль Валері призначений професором у Колеж де Франс дістав відповідну „компенсату“ — моральну та матеріяльну. На цей раз між Нобелівських лавреатів знову зійшов письменник не першої величини, без іскри геніяльности, того самого роду, що Ґрація Деледа, Павль Гайзе або Понтоппідан.

СМЕРТЬ ПРОВІДНИКА СИМВОЛІСТІВ.

Помер французький поет Франсуа Віеле-Гріфен, один із передових символістів, у 73 р. життя. Помер на провінції, віддавна відійшовши від літератури, записаний тільки в антольогіях, де поміщені його найкращі поезії і в історії літератури. Він походив з Люну, мав у собі голяндську кров. Ще як зовсім молодий пристав він до гурта перших символістів і став одним із провідників цієї групи. У 1890 р. заснував разом з Поль Адамом, Г. Каном і Реньє, журнал для оборони символізму „Політично-літературні сутірки“. Його перші поезії вийшли у 1886 р. Найбільше відомі збірки: „Квітневе жниво“, „Диптих“, „Лебеді“, „Сванґільда“, „Садівник Фокає“, „Св. Маргарита з Кротони“, „Рожа на хвилі“, „Королівська царівна“, „Княжна королев“, „Мудрість Улісса“, „Св. Францішек до поетів“. Гріфен був майстром „верлібру“ і одним з перших засновників свіжо відкритої „Академії Малярме“.

Сторінка без політики.

Малий герой.

Маленький бельгієць Жіліен Ріс має всього 13 літ. Уже більше як рік лежить він у лічниці Камбре, де йому приходилось терпіти страшні муки. Тільки чудом вдалося лікарям урятувати його життя.

17. жовтня 1936 р. вибухла на грузовику „Ліра" пожежа. Банька з бензиною впала з по-лиці недалеко розпаленої печі. В одній хвилині вогонь обхопив цілу кабіну в якій саме під ту хвилину було троє дітей. Жіліен Ріс і дві його маленькі сестри, одна 10-літня, друга 2-літня.

Малий Жіліен не стратив памяти, схопив баньку, вибіг з нею по драбинці на чердак, пробіг 10 метрів по чердаку і відтак вкинув її до моря.

Жахливо попарений, вернувся він до каюти і виніс відтам своїх сестер, на яких уже горів одяг. Молодша сестричка померла два дні пізніше від попарення, але старшу вдалося відратувати.

Сам Жіліен довший час боровся зі смертю. На цілім його тілі були страшні рани, які ще й досі не погоїлися зовсім.

Батько молодого героя давав шість разів свою кров, потрібну до переливу крови. Тринацять місяців пролежав малий герой у лічниці і терпеливо зносив усі болі. Перед кількома днями довкола малого героя зібрався персонал лічниці і управитель вручив йому диплом і медалю Карнегія. Прислуга лічниці подарувала хлопцеві годинник і масу ласощів. При кінці директор заявив, що у поворотній дорозі з Льондону малого героя відвідає бельгійський король Леопольд.

Рекорд без рекорду.

В паризьких часописах появилася була світлина симпатичного спортовця в білім дресі, якого окружали численні прихильники. Під світлиною було пояснення:

„Англійський книговод Кеннет Бейлі з Борнемавт рішив прибігти на паризьку виставу.

Бейлі хотів таким чином відбути новий маратонський біг і поставити своєрідний рекорд.

Він вистартував з Борнемавт, прибіг за чотири й пів години до Савтгемптому, саме тоді коли відїздив до Шербургу пароплав „Королева Мері". На чердаку бігав Бейлі далі без упину, викликуючи тим на кораблі величезну сензацію. Зі Шербургу побіг він до Парижа, не затримуючись зовсім. По 28 годинах прибіг він на світову виставу до англійського павільону в найкращій формі. Хотів він таким самим чином вернутись теж до Англії.

Та цей рекорд зацікавив у Парижі професійних довго-дистансовців - скороходів. Зі Шербургу до Парижа є 34 км. Обчислили, що пересічно Бейлі мусів перебігти 12 км на годину, коли найкращі швидкоходи роблять на далеких віддалях не більше як 7 км.

Щось тут не теє...

Загадку швидко вияснили. Кеннет Бейлі був дотепним шуткарем. Із Шербургу до Парижа прибув він у поїзді. На стації Сен Лязар передягнувся у спортовий одяг, пустився на Порт де ля Віллет, перетяв бігом увесь Париж і з тріюмфом прибіг на виставу, де легковажні люди уладили йому „парадне" приняття з привітами, світлинами і шампаном.

Королівська дочка.

В Англії вийшла книжка леді Цинтії Асквіт п. н. „Королівська дочка".

В книжці описані епізоди з життя малих княжен і ріжні анекдоти, що характеризують княжну Єлисавету, майбутню королеву Англії та її сестру, княжну Рожу - Маргарету.

„Якщо я колись буду королевою, — сказала одного разу княжна Єлисавета — то перш усього заборону їздити в неділю на конях. Звірята теж повинні мати свій день відпочинку..."

Княжна Маргарета сказала після того, як її батько став королем до леді Цинтії:

— Справді мені прикро. Я тільки що навчилася писати правильно й без одної помилки „Йорк", тепер же мені кажуть, що це зовсім уже зайве і я повинна підписувати просто лиш своє імя... Видно, що після того, як мій батько став королем, я стала нічим...

Сер Джемс Баррі, автор знаної дитячої книжки „Пітер Пан" був великим приятелем обох княжен. Княжна Маргарета сказала одного разу до нього:

— „Він мій найбільший приятель і я його найбільша приятелька".

Баррі вставив ці слова у свою останню пєсу „Хлопчик Давид" і коли пєсу виставили на сцені, він приніс княжні Маргареті мішок з півпенсовими монетами — гонорар за пєсу, яку написали вони „спільно"...

—o—

Украли збірку банкнотів.

Одиноку у світі збірку банкнотів, власність багатого банкиря Кестлінга, украли. Збірка складалася з 110 альбомів, які містили в собі більше як 40 тисяч примірників паперових грошей усіх країв і часів.

Колекція Кестлінга містила найрідші примірники-унікати, яких дуплікатів нема в цілому світі: асигнації американської громадянської війни з підписами 60 ґенералів, перший банкнот 1 фунта стерлінгів, що його випустив англійський банк у 1813 р., одинока асигнація видрукована у стейті Ню-Йорк у році його заложення і т. д.

Найдавнішим банкнотом вважали плитку блесняка (міки), що його найшли в цісарській палаті підчас добуття Пекіну. Той „банкнот" ходив імовірно в IV. ст. замісць металевих грошей. Його вкрали разом з іншими численними „дивоглядами" паперовими грошима друкованими на шкірі, деревляних дощинках і т. д.

Також інші банкноти, між іншими всі, які появились на території давньої царської Росії після революції, значить і на Україні, були докладно зібрані у згадній збірці, на яку полакомились невідомі злодії.

—o—

Злодій — джентельмен.

83-літня Марта Бертран живе з дочкою і внуками у великім мешканні при вул. Фляндрсн. Одного вечора старушка сиділа сама вдома. В однім менті хтось двічі задзвонив до головних дверей. Старушка не чула дзвінка. Кілька хвилин пізніше двері відчинились і на порозі станув елеґантно одягнений добродій із чорною маскою на лиці. Побачивши старушку він подався взад:

— Ви не чули мого дзвінка?

— Ні.

Злодій - джентельмен зняв, виправдуючись капелюх і сказав: — Мені дуже прикро. Я мусів виломити двері. Я направду збентежений тим... Де гроші?

Старушка дала злодієві 4.000 франків і дорогоцінності вартости 15.000 фр. Злодій не дуже був вдоволений тою добиччю, одначе побоюючись, щоб п-і Бертран не візвала поліцію, перетяв телефонічний провід і звязав шнуром старушці руки й ноги. Відтак спокійно вийшов....

СКОРПІОНИ У ТАКСІВЦІ.

Минулої неділі спікер радіостації „Пост Парізіен" подав таку вістку на хвилях етеру:

„Людину, яка знайшла у таксівці коробку зі скорпіонами, просимо доставити їх до професора Мільо під чотирнацяте число при вул. президента Вільсона.

Радіослухачі думали спершу, що це недільний жарт спікера, та виявилося, що проф. Мільо справді забув, вертаючись домів, коробку зі скорпіонами в авті. Не треба додавати, що людина, яка була б відчинила коробку, виставляла себе на смертельну небезпеку.

На щастя, коробку знайшов сам шофер небавом після того, як відвіз професора домів. Дві години пізніше скорпіони приїхали щасливо на вул. президента Вільсона, до розгубленого господаря, який потребував їх до наукових дослідів.

ВЕСІЛЛЯ „КОРОЛЯ ПОМАДКИ ДО УСТ".

В Ню Йорку повінчався тільки... пятий раз Леслі Йонгесбенд „король помадки до уст", який на жіночих устах, чи пак на мальовилі до уст заробив грубі міліони.

Леслі заявив журналістам, що після чотирьох невдатних спроб, вкінці буцімто знайшов ідеальну жінку. Його новим ідеалом є танцюристка з одного шікаґівського театру, яка виходить замуж покищо тільки другий раз.

До заміської віллі Леслі зїхалася маса непрошених гостей і господар дому разом із прислугою мусів уганятися за ними по цілій віллі й виганяти їх.

Між запрошеними були теж і давні жінки Леслі, які дістають від нього доволі щедрі аліменти.

КНИГИ, ЩО БУДУТЬ ГОВОРИТИ.

В Льондоні заложили спілку з капіталом півтора міліона фунтів стерлінґів, яка задумує випустити на ринок „книжки, що будуть говорити".

Перші спроби дали знамениті висліди і праця спинилася тепер тільки на придбанню прав від видавців на деякі літературні твори.

„Книги, що говорять" випродукують на таких же засадах, що й звукові фільми. Слова автора, або лектора утривалюють на прозорій ленті з непального матеріялу. Той, хто купить собі таку ленту, перепускає її крізь спеціяльний апарат, який нагадує своїм зовнішним виглядом радіоприймач.

Коли машину пускають в рух, тоді лента рухається перед чутливого на світло пластинкою і проміння світла перетворюється у звук.

—o—

„ЗАВТРІШНИЙ СВІТ".

Таку урядову назву матиме світова виставa в Ню Йорку. Відкриття тієї вистави призначено на 30 квітня 1938 р. Вистава займатиме площу велику на 500 гектарів і коштуватиме більше як 3 міліярди франків, значить удвоє більше як париська світова вистава.

Кожний чужинний павільон повинен мати не менше як 10 м. висоти. Американці заповідають, що нюйорська вистава побе всі світові рекорди.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

МОВНЕ НЕПОРОЗУМІННЯ

Цю подію оповів Шарль Буає, який недавно вернувся з Америки.

Ціла подія відбувалася в ресторані, на чердаку „Нормандії". За маленьким столиком, один проти другого сидить француз та американець.

Заки почали ще їсти, француз говорить:

— Бон апеті!

Американець подивився пильно на нього і підноситься:

— Джемс Петерсон.

Чергового дня знову: „Бон апеті" і „Джемс Петерсон".

Третього дня те саме.

Американець виходить із ресторану і кличе метр-д-отеля.

— Що він, божевільний чи що, той ваш добродій Бон Апеті? Що він кожного дня буде представлятися?

— Він не представляється, лиш бажає вам доброго апетиту.

Счудування.

— Та що ви? Незвичайно приємно.

Черговий схід. Американець витягає руку і з трудом видушує:

— Бон апеті!

Француз широко усміхається і з неменшим трудом говорить:

— Джемс Петерсен, мосіє!

Нові студентські бучі в університеті і на вулицях.

Сьогодні, 20. листопада мали початися знову виклади у львівському університеті. Ендецькі студенти невдоволені вислідом лавкового плебісциту і обіжником ректора Кульчинського (до речі дуже гнучкого і „дипльоматичного"), уладили в університеті нелегальне віче, підчас якого демонстрували проти ректора Кульчинського, закидуючи йому „сфальшування анкети".

Після віча ендецькі студенти вийшли на місто демонструвати і у двох місцях вибили шиби. Студентам заступила дорогу поліція, яка мусіла вжити гумових палиць, щоб розігнати демонстрантів. Між демонстрантами були теж — як подає „Хвиля" студенти римо-кат. теольогії.

Демонстранти заатакували поліцію камінями. Підчас метушні поліція арештувала шістьох агресивніших студентів.

Після тієї демонстрації настав в університеті спокій і дальші виклади відбувались вже правильно.

Наради прем. Складковського з маршалом сойму і сенату.

Премієр уряду ген. Складковський відвідав сьогодні (20. ц. м.) маршала сенату Олександра Пристора і маршала сойму Станислава Цара. Темою розмов премієра з маршалами були справи звязані з близькою буджетовою сесією обох законодатних палат.

ВПИСИ

ДО ОДИНОКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКО-САДІВНИЧОЇ ШКОЛИ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" В МИЛОВАННЮ

Дня 20. січня 1938. р. починається новий 11-місячний сільсько-господарський курс, який буде тревати до дня 20. грудня 1938. року. Наука в школі відбувається на основі програми навчання, затвердженої міністерством освіти, яка обовязує в державних сільсько-господарських школах.

Навчання в школі є теоретичне і практичне, обіймає всі ділянки сільського господарства та підготовляє учеників не лише до праці на власному господарстві, але також до праці у хліборобських і кооперативних організаціях. При школі є зародова обора молочної худоби, зразкові курники, шкілки овочевих дерев, продукція насінь, пасіка, все це пристосоване до практичного навчання на курсах. У школі працює 3 фахівці учителі-спеціялісти та інструктори для практичного навчання.

1. На курс приймають мужчин у віці 15—24, літ, що покінчили найменше народню школу.

2. Кожний принятий ученик мусить мати два одяги (в тому один до праці при виконуванню практичних вправ у шкільному господарстві). Крім одягу має мати кожний ученик 4 пари білля, 3 ручники, 2 простирала, подушку, покровець, сінник та начиння до їдження (тарілку, мисочку, пів-літрове поливане горня, ложку, вилки і ніж).

3. Ученики платять одноразово при зголошенню на курс 10 зол. вписового.

Крім вписового платять ученики місячно 7 зол. шкільних оплат. Ученики харчуються в кооперативній харчівні, яку самі ведуть, а прохарчування одного ученика в кооперативній харчівні сягає 18 зол. місячно. В часі курсу ученики користають з 33 прц. знижки при переїзді залізницею.

4. До зголошення на курс треба долучити: а) шкільне свідоцтво, б) посвідку родичів, потверджену парохіяльним або громадським урядом, якою родичі зобовязуються правильно платити кожного місяця належну оплату за ученика у школі. Коли ученик має підмогу від установи, тоді слід долучити до зголошення заяву від установи, що буде правильно кожного місяця платити оплати за свого кандидата, в) долучити поштову марку за 55 сот. на відповідь, г) вислати поштовим переказом вписове 10 золотих.

5. Про приняття і день приїзду до школи повідомить Управа школи по 1. січні 1938. р. Неприпятим до школи зверне документи і вписове.

6. Зголошення приймає управа школи до дня 1. грудня 1937. р.

Школа впродовж 26 літ свого істнування положила великі заслуги в поширенні сільсько-господарської культури. Кожна Районова Молочарня та кожний Окружний Союз кооператив повинні вислати хоч по одному ученикові.

НОВИНКИ.

— **3. грудня Студентський Чайний Вечір** з добірною вокально-музичною програмою в жовтій салі „Народнього Дому" у Львові. —2

— **Подяка.** Всім Вп. Товаришам дорогої нам установи, Приятелям, Знайомим і Прихильникам, які зволили надіслати мені желання з нагоди 40-ліття моєї праці в Народній Торговлі, складаю тою дорогою щиру і сердечну подяку. — З цієї нагоди призначую на студіюючу молодь зол. 20.— **Михайло Лазорко.**

— **Замісць** окремої подяки всім тим, котрі були ласкаві зложити мені бажання з нагоди моїх Іменин складаю на „Українську Захоронку" 20 зол. — **Д-р Дмитро Левицький.**

— **Студентський Комітет** уладжує дня 30. січня 1938. **Свято Крут.**

— **„Передумовини ідеального виховання"** — виклад п. Ярослави Мандюкової (Перемишль) в циклю прилюдних викладів на виховні теми відбудеться в неділю 21. ц. м. в салі бібліотеки Т-ва „Просвіта", Ринок, 10., точно в год. 17-ій. Вступ вільний.

— **Поклін „Рідної Школи" Шашкевичеві.** Молодь всіх львівських шкіл вселюдних і середніх Т-ва „Рідна Школа" у Львові вшанує 100-ліття появи Русалки Дністрової святочним концертом в дні 30. листопада ц. р. в год. 6. вечором у великій салі „Народнього Дому" (Театр Ріжнородностей). Програма на запрошеннях. Білети в книгарні „Рідної Школи" вул. Сикстуська ч. 20. по ціні від 0.50—2.00 зол.; в дні концерту при касі від год. 4. пополудні.

— **Академічний вечір** відбудеться 21. ц. м. в год. 6. вечором в „Українській Бесіді" з викладом д-ра І. Копача на тему: „Етика і політика".

— **Вистава образів членів групи „Лінія"** О. Гана, С. Ласовської, В. Ласовського та Е Васильковського відчинена щодень в домівці львівського Союзу артистів пластиків (вул. Ділушицьких 1. І. п.) в годинах від 10—14. Вистава що стоїть на високім артистичнім рівні, має велику фреквенцію публики. Вступ 50 сот. студенти 25 сот., для шкільної молоді вступ безплатний.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Клясової Льотерії впали такі вигри: 5.000 зол. на ч. 19899, 105031, 14442, 170802; 2.000 зол. на ч. 102513, 74859, 4853, 90260; 1.000 зол. на ч. 41946, 92069, 181700, 191355, 192254; 500 зол. на ч. 4853, 6197, 8131, 41392, 46372, 47963, 50450, 66054, 67587, 74859, 87599, 90260, 97274, 97810, 99765, 112909, 140632, 146627, 157411, 158758, 176737, 180444; 400 зол. на ч. 41438, 86172, 154109, 174707, 181940, 192500; 250 зол. на ч. 1777, 8352, 11153, 25771, 34667, 35964, 38180, 81182, 101011, 117769, 126626, 127037, 139856, 139992, 152971, 173123, 174086, 181038, 186797.

— **Посвячення костела** у Спасі долинського повіту відбулося 14. ц. м. у приявї змобілізованих польських діячів і поселенців.

— **Нові людові доми.** В останньому часі відбулося посвячення новопобудованих людових домів у Цеброві пов. Тернопіль, Ремезівцях пов. Золочів і Павшівці п. Чортків, всюди при участи представників адміністрації і місцевих польських організацій.

— **Із статистики вищих шкіл.** В академії ветеринарійної медицини у Львові студіювало минулого року 462 особи (в цьому 15 жінок). Щодо національности було 422 поляків, 24 українців, 11 русинів, 2 жиди. Дипльоми ветер. лікарів дістало 77 студентів, докторський степень 17. — Академія заграничної торговлі мала мин. року 686 студентів (в цьому 251 жінок). Щодо віроісповідання було 459 римо-католиків, 84 греко-католиків, 115 мойсеевого віроісповідання, 19 еванг. і 9 інших віроісповідань. Вищу школу заграничної торговлі скінчило продовж 16 років, склавши дипльомовані іспити 734 студенти. В останньому році склало дипльомований іспит 81 і всі дістали заняття в ріжних містах Польщі.

— **Вийшов на волю.** 12. листопада ц. р. вийшов на волю з кремянецької вязниці Іван Міщена, б. учитель, якого обвинувачували в приналежности до ОУН і в організації повстання у свому селі Рудці в Кремянеччині. Разом з ним арештували місцевого солтиса і двох селянських хлопців, які ще раніш вийшли на волю, одначе справа ведеться далі.

— **Львівська хроніка.** Львівський воєвода реституував в урядуванні бурмістра міста Яворова Т. Нефа. — Естері Вінтер на пло-

щі Сольських вирвав хтось ручну торбинку з грішми. — На вулиці Л. Сапіги вмерла нагло 33-літня Марія Мигаль з Мосток під Львовом.

— Краєва хроніка. До молочарні Петра Дацника в Голосковичах пов. Броди вломилися в ночі невідомі люди і знищили ціле уладження, не забираючи нічого. — До городського суду в Жабю вломилися злодії і вкрали один кріс із муніцією та 20 шкірок із виві̧ки.

— Кара за „польніше Віртшафт“. У залізничому поїзді на лінії Хелмжа — Бидгощ якийсь пасажир голосно критикував відносини в Польщі і вжив слова „польніше Віртшафт“. Пасажири поляки повідомили про це польську поліцію, яка пасажира придержала і вилеґітимувала. Був це німецький громадянин Кароль Ґетґе. Він прибув до Польщі і замешкав у Хелмжи, де заручився. Дальше показалось, що він самовільно продовжив собі побут у Польщі. Перед кількома днями Ґетґе станув перед судом у Торуні під закидом зневаги польського народу та за фальшування документів. За перше переступство його засудили на тисячу зол. гривни, за другу на 10 місяців вязниці.

— Мандрівні птиці переносять заразу. В західних краях Европи шириться пошесть худобячого тифу з великою шкодою для рільників. Франція, Бельґія, Голяндія, Німеччина, а навіть Анґлія терплять сильно від пошесного помору худоби. Справою занявся навіть анґлійський парлямент і анґлійський міністр рільництва заборонив перевозити худобу та пашу з одних околиць до других. Спершу думали, що заразки худобячого тифу переносяться з пашею. При основніших дослідах виявилось, що заразу переносять птиці, особливо мандрівні, зміняючи в осені місця свого побуту. Тим дасться пояснити, що пошесть появилася нагло аж у Швайцарії, де також худоба почала занепадати на неї. Покищо не відомо, як справа мається в Польщі.

— Большевицьке самодурство. Якийсь Осипов написав у московській „Правді“ нібито історічну статтю, в якій доказує, що німецька небезпека Совітам не страшна, бо у всіх воєнних конфліктах із словянами, особливо Росією німці все програвали. Автор видко кепський історик, бо нічого не знає про научку яку німці дали росіянам у світовій війні. Не менше ризиковне його запевнення, що Україна це інтеґральна і невідлучна частина СССР та що „імя Мазепи на Україні являється тепер звичайною лайкою“. Новий доказ, що царські і большевицькі єдинонеділимці одним миром помазані.

— Хотять зменшити ціну золота. Анґлійський фінансіст Р. Бранд радить в Америці обнизити ціну золота і приготовити публику до такої зміни. За цим підуть інші великі держави. Така зміна принесла би схвилювання в бизнесі в Америці й у цілому світі. Як відомо, тому пять років ціна золота була менша, а від того часу подорожіла. Замісць 20 долярів за одну унцію тепер платять 35 долярів. З упадком ціни золота до давньої вартости 20 долярів за унцію впалиб одночасно й ціни на всякі інші продукти, матеріяли й товари, як в Америці, так і за кордоном. Чи американський уряд цю пораду прийме, можна сумніватися.

— Столітній плян науки. В американській пресі появився реваляційний плян, який має виконати в найближчих днях наука. Автором цього пляну є проф. Франк із Пенсильвенії. Перша точка пляну вимагає продовження людського життя пересічно до 100 літ. Друга точка це швидке і радикальне вилічення рака, артретизму і венеричних недуг. Третя — цілковите зневтралізування всяких болів. Четверта — створення можливости подорожі довкола землі продовж одної доби при цілковитій безпеці для людського життя. В дальших точках проф. Франк домагається ріжних видосконалень в ділянці електрифікації, радіофонії, кінематографії, хемії і т. п.

— Ріжні вістки. Колишній австрійський намісник Галичини генерал Гуйн святкував на днях у Гмундені під Віднем 80-ліття своїх уродин. — На Филипинських островах лютував жахливий тайфун, що знищив багато сіл і містечок при чому погибло кількасот людей.

— Діти при кухонній печі. Річ зрозуміла, що діти не повинні варити, але час від часу можуть під чуйним оком матері щось легкого зварити, приміром снідання або підвечірок з кави „Енрільо“. Зварити цю каву є дійсно дуже легко, бо є це мішанка вже мелена, завсіди готова до вжитку. „Енрільо“ є дійсно добрим напоєм на снідання і підвечірок. Добра і дешева є кава „Енрільо“.

З театру.

Великий Театр: „ОДРУЖІННЯ“, комедія на 3 дії М. Гоголя.

Над цією комедією працював Гоголь довше, ніж над іншими своїми песами, перероблюючи її кілька разів від 1833 до 1842 р. Спершу він мав намір вивести її дію на Україні; інтрига мала починатися на ярмарку, де багата кандидатка до подружжя шукає нареченого. Гоголь остаточно зупинився на Петрбурзі, де написав цілий ряд живих карикатур, якими обставив свою сатиру. Те своєрідне російське середовище зперед 100 років — нині найбільша перепона для артистів і глядачів відчути ввесь гумор комедії. Критика нераз зазначувала, що Гоголь зумів у „Женитьбі“ (так зветься по російськи ця песа) незвичайно вірно відтворити правдиві типи і карикатура вийшла тільки тому, що він умів підглянути найбільше характеристичні риси чудаків і всяких дивовиж, що тинялися тоді по російських бюрах, шинках і сальонах середньої кляси.

Та ось коли ми тепер дивимось на всі ці типи — вони видаються нам зовсім неймовірними злобно викривленими лялькями, зібраними якби у вертепі. Таке враження залишає нам Гоголева комедія не на російській сцені і в інтерпретації не російських акторів, ще й у перекладі, що не передає деяких нюансів російської мови. Коли російські купці та урядовці починають розмовляти про чай — і запрошують один одного на цей буденний обряд, то в їх уяві з „чаєм“ вяжуться часто такі закуски і така кількість горілки, що це слово пахне святом і бенкетом. Те саме непорозуміння на чужій сцені виходить із словом „челавєк“, яке стає у „Женитьбі“ образливе, бо воно означає водночас таке нужденне створіння (для російського урядовця та купця) як... кельнер.

Для нашого теперішного глядача зовсім незрозуміла в „Одружінні“ обставина, що 27-літня небридка і небідна донька купця, хоче вийти заміж за будького із старих, лисих, витертих і страшенне комічних людців. Ми не розуміємо з її поведінки, що вона хоче зробити „карієру“ — шукаючи „шляхтича“. Незрозуміла теж головна пружина дії — завзяття Кочкарова, який хоче нахрапом висватати свого приятеля Подколесіна, хоч не має в цьому ніякого інтересу. Вся атмосфера песи від першої сцени повиннаб повіяти на нас такою страшенною нудьгою, щоб ми могли зрозуміти настрій Кочкарова, який хоче своє одноманітне життя оживити подружжям приятеля і самого Подколесіна, який нарешті годиться з відрази для своєї парубоцької кімнати — навіть... женитися.

Міський театр у Львові старався яко мога дбайливо вивести песу Гоголя, серед гарної обстанови і при співучасти добрих артистів. Чи треба при такій виставі сполучувати стилізацію (велитенський фантастичний самовар і такі самі соняшники) із реалізмом — це справа дискусії. Здається, що наскрізь реалістично проведені типи далиб не меншу карикатруру, а далиб глядачеві більше ілюзії дійсности. На салі можна було помітити цікаве явище — публика зовсім не сміялася і не виходила після вистави весела, як можнаб було сподіватися. Пригадується момент із життя Гоголя, який читаючи цю песу в 1835 р. в Аксакова зумів довести своїх слухачів до корчів реготу, а проте більшість заявляла, що песа — незрозуміла. Тепер нам залишилася тільки друга половина з цієї події — незрозуміння. І справді важко рішити: чи є нна тут занадто далека відстань між сценою і публикою, чи недостача великого режисера, який таки зумів би нам добути гумор з капітальної комедії Гоголя, що спричиняє реґіт у доброму російському театрі.

Прегарну креацію Кочкарова створив Солярський, — оригінально пробувала передати свою ролю панна на відданні Ханецька — решта акторів були тільки добрі.

м. р.

Дописи.

КАМІНКА СТРУМ.

Вечір народньої ноші в Камінці Стр. Заходом філії Союзу Українок у Камінці Стр. відбувся перший величний вечір народньої ноші в салях „Народнього Дому“ 7 XI. ц. р. На цей вечір прибуло майже усе місцеве українське громадянство, як теж представниці кружків Союзу Українок Камінеччини. Дві великі салі і ґалерія були переповнені. Всі з подивом гляділи на старинну народню ношу Камінеччини, як теж було можна бачити ношу старосамбірську, борщівську, сокальську, Жовківську, радехівську, бойківську, полтавську. Це все виглядало немов один великий цвітник, в котрому не було місця для виріжнення. Найбільше вдоволення мали представниці кружків Союзу Українок, які мали змогу ще раз подивитись на старинну батьківську ношу. Вони заявили, що будуть цінити і плекати свою рідну ношу. За цей удатний вечір з успіхом моральним і матеріяльним треба заложити признання і подяку в першій мірі голові Союзу Українок п. Х. Стефанович, яка вміло зорганізувала жіноцтво до активної участи в цьому вечорі.

КАЛУШ.

Промисловий показ у Калуші. Заходом Повітової Спілки Торговельної в Калуші відбудеться від 28. XI. до 6. XII. ц. р. показ рідного промислу у великій салі Народнього Дому та в сусідніх кімнатах. У показі зголосила свою участь низка поважніших українських фабрик і торговельних фірм, зокрема Народня Торговля, Будучність, Єлеґант, Керос, Мата, Атра, Альое, Повіт. Торг. Спілка — Яворів, Бумба — Своле, Ергон та ін.

З просвітнього життя. У звязку з ювилейним роком Т-ва „Просвіта“ відбулося дня 8. XI. ц. р. засідання Повітового Ювилейного Комітету під проводом голови філії „Просвіти“ дир. І. Ступницького, на якому намічено згідно із вказівками Головного Т-ва плян праці та розділено її між поодинокі секції — конґресову, здвигову, фонду національної культури, імпрезову і прапорову. — В днях від 24. до 27. XI. ц. р. відбудеться бібліотечний курс для вишколу бібліотекарів читалень філіяльного району. Викладатиме п. Наталія Дорошенко-Савченко зі Львова. Мин. неділі (14. XI.) відбулися в отсих читальнях амат. вистави: Добрівляни („Данило чарівник“), Мислів („Дума про Ничая“), Пійло („Мати Наймичка“), Дубовиця („Бондарівна“), Угринів Старий („Геть з пиянством“), Збора („Капраль Тимко“), Хотінь („Їхав стрілець“), Завій („Тарас дитина“), Копанки („Ой Морозе“), Ясень („Ямерівна“), Сівка Войн. („Сотниківна“). Крім цього амат. вистави уладили також кружки „Р. Шк.“ у Верхні. („Чортеня“), Кадобній („Земля плаче“) і Берлогах („Для ближніх“).

СТАНИСЛАВІВ.

За створення українського Музею у Станиславові. Ще дня 22. м. м. відбулася анкета заходом філії „Просвіти“ у справі заснування українського музею у Станиславові. З тією метою вибрано спеціяльний комітет як окрему секцію при філії „Просвіти“ під проводом члена виділу д-ра Хмілевського, що має вести музей. До комітету ввійшли: д-р Хмілевський, проф. О. Залеський, д-р Пашницький, проф. Домбровський і м-р Кушнір. Покищо музейні експонати зі збірок покійного радн. Чайковського відкриють в окремій домівці. Вони стали завязком українського музею у Станиславові, над розвитком якого працює жертвенно д-р Хмілевський.

ЧОРТКІВ.

Повітова політична нарада. Заходом Повітового Народнього Комітету під проводом сенатора д-ра Антона Горбачевського відбулася в середу 10. листопада ц. р. повітова політична нарада представників УНДО з поодиноких громад Чортківщини при участи 47 осіб за 80 запрошених майже виключно селян, бо з інтелігенції явилося всього кілька осіб (адвокати, один інжинір та один о. Василіянин), а зі світського духовенства ніхто. Наради отворив та їм проводив сенатор д-р Горбачевський, політичний реферат виголосив посол д-р Степан Баран. Після реферату відбулася дискусія, у якій промовляли: сен. д-р Горбачевський, адвокат д-р Іван Хичій, інжинір Винницький, селяни Іван Степан Каспрук з Угриня, Микола Луків з Білої, Іван Братків з Джурина, Петро Слободян зі Заліся та інші, вкінці й о. Вігоринський Чина Св. Василія Великого

в Улашковець. У дискусії порушено справу парцеляції Залісся й Угриня, де наші селяни не можуть набути землі, бо дідич каже, що може продати тільки тому, кого вкаже староста чи пак земельний комісар при старості в Чорткові, а староста чи комісар відсилає знову наших селян до дідича. Виходить, що землю, як і деинде, призначено тільки для місцевих поляків і спроваджених мазурів. З цього приводу серед наших селян велике огірчення. Порушено теж і справи самоуправні, передовсім потребу переведення шкільного плебісциту. Обговорено і загально-політичні та наші внутрішні справи, головно справу української преси, яка часто себе взаїмно поборює, що не впливає будуюче на наших селян. Кількох бесідників торкнулося у своїх промовах тих званих нормалізаційних заходів, вказуючи, що вони ціхковито не вдалися не з вини української сторони. Тепер польське громадянство створило у нас спільний фронт і йде всюди наступом проти нас. Тому і у нас є конечна потреба зміни політичної тактики й переведення консолідації українського громадянства. Відповідь і виясненння на порушені справи дав посол д-р Баран, опісля на внесок д-ра Хичія ухвалено низку відповідних резолюцій і по кінцевій промові сен. д-ра Горбачевського закінчено наради відспіванням національного гимну.

Відсутність духовенства. Як згадано, на нараду не явився ніхто зі запрошених священиків, що виконуючи приказ свого епископа, усуваються від участи у народній праці — навіть у рідношкільній — і то у хвилині, коли польське римо-католицьке духовенство в місті й повіті бере якнайбільше чинну і провідну участь у всяких польських організаціях і товариствах. Чи така тактика вийде на користь Церкви і самого духовенства, слід вже нині сумніватися, а напевно вийде на користь полякам, коли наше духовенство на місцях усувається від всякої праці в наших установах.

КРЕМЯНЕЦЬ.

Ювилей гімназії. Дня 14. жовтня 1938 р. минe 20 років від заснування у Кремянці підчас української влади української гімназії. Засновано її як державну гімназію імени Івана Стешенка, першого українського міністра освіти, який згинув на своєму становищі від руки вбивника. За 20 років свого існування кремянецька гімназія пройшла терновий шлях, перемогла великі перешкоди, особливо в останні часи та існує тепер як приватна гімназія з українською викладовою мовою Т-ва ім. Лесі Українки. 9. ц. м. дирекція гімназії скликала представників українського організованого громадянства на нараду, де вибрано спеціяльний комітет, якому доручено виробити докладну програму святкування.

В честь Лесі Українки. У 25-ті роковини смерти Лесі Українки Батьківський Комітет української гімназії у Кремянці улаштовує виставу її драматичної поеми „Бояриня", що має відбутися 6. грудня ц. р.

Реферат. У домівці філії „Союзу Українок" у Кремянці 14. ц. м. відбулися товариські сходини, на яких п. Тамара Боярчуківна відчитала реферат на тему „Ощадність на ґрунті приватного та національно-економічного життя". Після того розвинулася жива дискусія на тему дрібної ощадности. По обміркуванні цієї справи присутні одноголосно рішили приступити до акції дрібної ощадности, пропагувати необхідність її серед широких мас українського населення та завязати організаційно з Пром-банком у Львові.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Кровава спроба.

Слухи ходили, але тяжко було їм дати віру.

— Як і з чим?, — казали люди. — Цілий край аж кишить від большевиків, границя обставлена — миш не перелізе!

— А хочби навіть — додавали інші, — зараз у перших днях знищать їх, розібють, виловлять.

Був понурий листопадовий день, коли прийшла не поголоска, а стверджена вістка: Перейшли!

І завмер віддих вижидання, що буде і здержалося серце на думку — ануж!

Ануж іскра кинена через рижський кордон упаде на пригожий матеріял і в Україні спалахне нова, велика, тим разом остання пожежа!?

Ставали люди і дивилися на східне небо, чи не вдарить кровава заграва, пів обрію не захопить і цілому світові не блисне в очі.

Але східне небо було темне, мовчаливе і таємниче як передтим і... як тепер.

Знову тільки слухи ходили. Снувалися як вечірні тіни, стукали до кожної хати і шепотом щось оповідали.

„Українське військо пішло на Коростень"...

„До війська масово пристають селяни"...

„Большевицький полк збунтувався і перейшов до наших"...

„Тютюник проголосив себе головним отаманом"...

Врешті і слухи стихли.

Аж нараз вістка: Рештки, недобиті і незловлені вернулися назад за рижський кордон.

І тоді щойно люди довідались правди.

А ця правда така, що від неї кров стигне в жилах, лиця каменіють...

Півтори тисячки людей, повних як чаша великої любови до Рідного Краю, людей, що не знали страху ні перед смертю ні перед муками, перейшли большевицький кордон і вдарили на ворога. Розбили тут, розбили там, розбили всюди, де вдарили. Дійшли до Коростеня, зайняли його і крикнули на всю Україну: „Вставайте!" Але Україна придавлена большевицьким чоботом тільки застогнала.

І тоді стало ясно, що встоятись не буде сили.

Серед стужі і завірюх, серед голоду і вічних боїв верталися назад. Як армія Наполеона зпід Москви. Без набоїв у крісах, без обуви на ногах, без ріски хліба у устах.

І прийшов страшний день — 19. листопада. Кіннота Котовського, тисячі ситих шабель ударила на очайдухів. Счинився не бій, а різня — на шаблі, на багнети, на пястуки, на зуби. Недужі, ранені зривалися з возів і кидались як тигри на ворога, щоби ще хоч одного, хоч двох стало менше. І гинули з імям Рідної Землі на устах.

А 537 недомучених забрав ворог у полон і повів у містечко Базар.

З цього 443 люда стануло перед суд, „остальние умерли".

А з цього 359 засудив суд „как злостних, активних бандитов — растрелять".

І всіх їх разом скорострілами зсікли і всіх їх в одну яму закопали і навіть могили на цім місці нема.

Але в наших серцях могила ота висока як найвищі могили Нації.

Базар — Альказар... Навіть римуються ці два слова. Але наскільки перший страшніший, а другий славніший. Про Альказар цілий світ гомонів, поети ріжних народів пісні складали, чолом перед героями били всі: і прихильники і вороги. А про Базар навіть свої небагато знають...

Шістьсот верстов за 20 днів у голоді і холоді, звідусіль ворог а в грудях рана, а накінець і наруга і знущання і чорне гирло спільного гробу і грізні дула скорострілів.

А над тим усім передсмертна пісня 359 людей:

„Ще не вмерла Україна"...
Направду ще не вмерла!

Галактіон Чіпка.

БОРЩІВ.

Повітова політична нарада в Борщеві і домагання національної консолідації. Дня 9. ц. м. відбулася у Борщеві повітова політична нарада УНДО, в якій взяли участь поіменно запрошені Повітовим Народнім Комітетом представники 44 громад Борщівщини в числі приблизно 100 осіб і посол цієї округи д-р Ст. Баран. Предметом нарад було наше теперішне положення в Польщі і вокрема у самому борщівському повіті, що як прикордонний повіт відчуває більше сучасний режім між інші, що не межують з кордоном. У справі місцевих боличок інтервеніював пос. д-р Баран ще перед нарадою у віцестарости, опісля теж у старости, щоб представити їм домагання нашого населення та усунути деякі недоцільні розпорядки. Найбільші нарікання в прикордонної надзбручанської смуги (Совіти) і з наддністрянської (Румунія), в якій лежить багато громад борщівського повіту. На основі закону про кордони держави і виданих на його основі виконних розпорядків та інструкцій заведено у прикордонній смузі (6 кільометрів від кордонної лінії) пашпортовий примус у формі особистих документів тотожности з фотографією, відмованих старостом для всіх мешканців від 14. р. життя. Число таких громадян, що обовязково складаються з душі, тіла і пашпорту, сягає там понад 15.000 душ. Від часу заведення внутрішнього пашпортового примусу, на яке місцеве населення видало вже грубі тисячі золотих, минають чотири місяці, а волосні уряди і староство ще й досі не всім змогли видати приписані документи, без яких громадянин не може бухвально рушитися з місця, бо інакше опиниться в арешті на станиці КОП-у. Балаган затягається дальше і ще нині майже одна третина з вини урядових чинників не має згаданого документу. У прикордонних зі Совітами повітах, спеціяльно у прикордонній смузі, рішальний голос має КОП (корпус охорони погранична), якого старшини і підстаршини, нераз навіть і звичайні вояки, рішають не лише про справи наших установ і товариств та сходин їхніх членів, але і про приватні справи поодиноких громадян. Доступ до цієї смуги дуже утруднений і неможливий без окремого письменного дозволу. Від 8. год. веч. до 6. год. рано нікому не вільно рушитися з хати; якщо в хаті світиться, то всі вікна мусять бути так щільно заслонені, щоби знадвору не було видно найменшого світла. Про це говорено обширно на згаданій нараді, що її отворив дир. Петро Горель і якій проводив місцевий адв. д-р Володимир Чировський. Політичний реферат виголосив пос. д-р Баран, який обговорив не тільки справи загального національно-політичного значіння, але торкнувся також і всіх злободенних справ, що торкаються безпосередньо місцевого населення. Незвичайно цікава була дискусія над рефератом пос. Барана, в якій взяло участь кільканацятьох промовців, здебільша селян (з інтелігенції було ледви коло 10 осіб — двох священиків, кількох адвокатів та двох-трьох емеритів) і яка весь час стояла на високому рівні. Великою болячкою є передовсім парцеляція багатьох маєтків, що їх продають виключно полякам, здебільша спровадженим мазурам. Не треба і згадувати, яке це зрушення викликує серед нашого сільського населення і які впливає по собі настрої. Борщівський повіт є головним тереном управи шляхотних родів тютюну, при чому число наших плянтаторів сягає тут понад 4.000. За свою тяжку і коштовну працю дістають плянтатори смішно малу заплату, що не оплачує праці і не звертає готівкових видатків. Багато теж нарікань на монополеву складницю тютюневого сирівця у Борщеві, що її начальником є п. Палеольог. Найбільше нарікань серед наших тютюнових плянтаторів — всі вони управляють тільки високовартісні шляхотні сорти — на несправедливу класифікацію їх сирівця, від чого залежить ціна. Тут широке поле для самоволі ріжних службовців, проти якої українські плянтатори безсильні та ще в додатку змушені

оплачувати різні драчки. Не шанують там навіть наших урочистих свят (напр. на св. Дмитра 8. листопада ц. р. казали відбір сміття з кількох українських громад). На кожному кроці слідний помітно польський наступ, що його веде проти нас польська інтелігенція під проводом свого духовенства. Сучасний режім довів до того, що в останньому часі можна помітити перші виразні прояви комуністичної агітації. Навіть були вже випадки втечі наших людей за Збруч, чого досі ніколи не було. Це значне болюче і багатомовне. Оцінюючи те все, учасники наради селяни підносили потребу цілого внутрішнього національно-політичного обєднання, як це бачать вони у східно-галицьких поляків, відповідної зміни тактики та відновлення перерваних заходів у справі скликання Всеукраїнського Конгресу. На порушені справи дав відповідь і вияснення д-р Ст. Баран. Опісля присутні приняли низку відповідних резолюцій і закінчили наради відспіванням національного гимну.

ГОРОДОК.

Католицький Дім у Городку. Дня 14. ц. м. відбулося в Городку посвячення площі біля церкви св. Івана Хрестителя і посвячення та вкопання пропамятного хреста. Заходами о. дек. Е. Роздольського і Братського Комітету закуплено від жидів площу біля церкви і старий дім для церкви св. Івана Хрестителя за близько 5.000 зол., що їх жертвувало свідоме городське громадянство. Цього літа площу відповідно сплянтовано, закуплено нову огорожу, а дім зовсім перебудовано та віддано до ужитку. Літом містився в ньому дитячий садок. Тепер будинок призначений на приміщення товариств Католицької Акції, як УКС, Т-во „Орли“, Т-во служниць, сирітський захист та інші. Службу Божу в день посвячення відправив о. дек. Е. Роздольський, який довершив теж посвячення площі і хреста в асисті о. катехита Квіта. Глибоку змістом проповідь при піднесенні і вкопанні хреста виголосив о. Думанський з Добростан, взиваючи вірних до єдности, любови і жертвенности. Зійшлися процесії з усіх городецьких церков і велике число вірних. Вечором цьогож дня заходом церковного братства відбулася вечірка з принятям, на якій промовляли численні відпоручники городецьких установ. — Католицький Дім, який має 6 кімнат, дасть змогу місцевим католицьким організаціям якнайкраще розвиватися. Коли взяти під увагу, що в нинішніх важких часах збідніли люди по містечках є схильні до переходу на латинський обряд (навіть б. учні гімназії та матуристи українці городецької гімназії змінюють обряд), тоді наші католицькі товариства можуть бути заборолом нашої віри, обряду й нації.

Городецьке старство не дало дозволу Сестрам Служебницям переводити збірку в повіті на сирітський захист. Хто поможе цим сиротам? Тільки наше свідоме громадянство, виховане в дусі християнської любови і жертвенности. Отже поможім їм усі! **Громадянин.**

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

СЯНІЧЧИНА.

Посвячення „Народнього Дому“ в Новосільцях. За неділих дві години прогулькою зі Сянока прийшли під величаву, візантійським стилем побудовану церкву в Новосільцях, де 7. ц. м. відбулося посвячення „Народнього Дому“. Ще хвилина-дві і прогулькоці засіли в лавках у церкві, де торжественну Службу Божу відправив наймиліший новосельчанам гість, уроженець їх села, о. крил. Маринович, парох Вільського коло Перемишля, в сослуженню о. дек. Ярослава Савчака зі сусідньої Пельні та о. проф. Миколи Головача з Воська. Прегарну проповідь, радісну і бадьору, виголосив о. Степан Менцінський, місцевий душпастир і голова читальні „Просвіти“. По богослуженні пішов процесійний похід до новозбудованої домівки, де зійшлися не лише всі новосільчани, але громадно прибули теж гості зі Сянока, Загутина, Дубрівки Руської, Чертежа, Ялина, Костаровець, Сянічка, Пельні та Дудинець. (Бажать спеціяльний представник влади приїхав зі Сянока та асистував на посвяченню. Видно за мало було поліцаїв місцевої станиці поліції). Проповідь на посвяченні виголосив о. крил. Маринович. Говорив щиро, зі зворушенням. Підчеркнув заслуги покійних працівників-парохів і селян діячів та радів, що їх тиха ревна праця під проводом теперішнього душпастиря о. Менцінського увінчалася таким гарним успіхом. Наказував, щоби дальше працювали в цій домівці з Богом і не слухали підшептів сатани, що тепер підшивається під комуну, чи інші т. зв. соціялістичні організації. Пополудні відбулася святочна академія з богатою програмою, що її влада трохи обтяла. Саля як і на посвяченню повна. Слід признати, що новосільчани мали того дня, не зважаючи на дощ і холод гарячий день. Не сподівалися стільки гостей. Гостей зворушливо привитав п. Йосиф Мацієвський, радіючи, що стільки дальших і близьких сусідів прийшло на це свято. Муж. хор під проводом о. Менцінського відспівав стрілецькі пісні „Зелений дубочку“ і „Накрила нічка“. Тут не лише загал, але навіть добрі знавці музики з добрим музичним слухом захоплювалися прецизійним виконанням уривків з найновішого епосу української історії. Журливі спомини по пісні про дубочок розвігнала молоденька декляматорка В. Марушняківна бадьорим віршом Олеся „На цвинтар сумно не іду“! Має вона гарну дикцію і якщо над собою попрацює, буде колись доброю декляматоркою та аматоркою в читальняним гуртку. Мішаний хор закінчив знову стрілецькою піснею першу частину програми. Привіти від повітових установ виголосили: д-р Василь Блавацький від Матірнього Т-ва і від філії „Просвіти“ у Сяноці та від підчинених їй пів сотні читалень, д-р Степан Ванчицький від кружка „Рідної Школи“ і кред. кооп. „Сян“, інструктор Михайло Ковальський від філії Т-ва „Сільський Господар“ та п. А. Волошин від української преси. Промовці висловлювали свою радість і слова признання для громадян Новосілець та їх провідника за інтенсивну працю і витревалість у благородних змаганнях. З черги жіночий хор показав піснями „Зоре моя вечірная“ і „Кладочка“, що не поступиться ані на крок мужеському. Багато нових голосів, може ще не такі певні, як мужеська „стара война“, але таки витримали і віддали найніжніші нюанси цих пісень. Далі смичкова орхестра відограла під проводом п. Бандрівчака (I. скрипка) „Шумку“ та „Веснянку“ і акомпаніювала о. Менцінському при сольоспіві „Фінале“. Це відома пятка ще з попередніх років. Національні танки „Катерина“ і „Козачок“, виведені прегарно забавили гостей і сусідам показали, що ми можемо і маємо що протиставити їх так голосно захвалюваній культурі, що в нас на їх жаль не приймається. Опісля М. Бандрівчак, поважний господар, один з перших пробоєвників ще передвоєнної „Просвіти“, що і тепер не перестає працювати з молодечим запалом, оповів історію будови власної хати. Рівним, спокійним і діловим голосом розказав зібраним, якто не спала молодь і старші та по ночах зробили майже всю роботу. Ця скромність промовця ще більше підкреслила моральну силу новосільчан. Таку силу і гарт здобувають і виробляють у себе лише мешканці окраїнних земель, що боронять кожну пядь рідної землі перед сусідами. По академії при столі всі розговорилися про давніші часи. З великою увагою вислухали присутні оповідання про Новосілці та околицю старенького вісімдесятьпятьлітнього господаря Йосифа Коцана. Ось-так ми працюємо і бавимося на Лемківщині.

Віма.

✝ Посмертні згадки.

Володимир Пазуняк, купець, член і виділовий С. Т-ва „Україна“ та всіх установ Левандівки помер трагічною смертю в пятницю 19. ц. м. проживши 30 літ. Похорон Покійного відбудеться в неділю 21. ц. м. в год. 2. попол із крипти вірменської катедри на Янівський цвинтар.

Покійний, хоч молода людина, положив чимало заслуг в нашім спортовім житті. В ньому тратить С. Т. „Україна“ й зокрема культурно-освітні та економічні установи Левандівки енергійного робітника. В. Й. П!

Мальвина з Гинилевичів Чайковська, проживши 78 літ, померла дня 18. ц. м. в домі свого сина о. Теофіля, пароха Сільця Белзького В. Й. П!

Спорт.

КОМУНІКАТ ФІЛІЇ К. Л. К. ЛЬВІВ.

Філія К. Л. К. у Львові повідомляє, що домівка Клюбу відчинена щоденно, починаючи від середи 24. ц. м. від год. 16.30 при вул. Рутовського 22. III. пов.

Руханковий реферат подає до відома, що винаймив руханкову салю при вул. Коперника 5 в подвірю і веде тренінги для своїх членів під проводом фахового інструктора. Перша лекція відбудеться в середу 24. ц. м., для жінок від год. 5—6, для мужчин від 6—7.

Легкоатлетичний реферат винайме для своїх легкоатлетів спортову галю при вул. Яблоновській. Про день і години тренінгів повідомить окремим комунікатом.

Пливацький реферат взиває всіх пливаків клюбу, щоби прийшли в середу 24. ц. м. до домівки в год. 6 попол. для устійнення речинців тренінгів на критій пливальні.

Виділ.

ЧОТИРОМЕТЧ НА ГРИЩІ ПОГОНІ.

В неділю 21. ц. м. відбудеться на грищі Погоні турнір чотирьох найкращих футбольних дружин Львова. В год. 10.45 відбудеться метч **Україна — Гасмонея**, в год. 11.30 **Погонь — Чорні**. В год. 12.15 гратимуть переможені, відтак переможці.

Метчі відбудуться у приспішеному темпі, по 45 хв. кожний 2×22 і пів хв.

Україна виступить до цього турніру з новими грачами, щоб уже тепер випробувати їх перед весняним виступом у мистецтвах.

БОКС.

УКРАЇНА — ЧОРНІ.

Боксерський метч за мистецтво В.-кляси між обома дружинами відбудеться в неділю, в год. 7.30 вечором у спортовій галі при вул. Яблоновських 5.

—О—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

УКРАЇНСЬКА КНИГА, місячник присвячений бібліології та бібліофільству. Львів, вересень-жовтень 1937. Ч. 7-8. Зміст: І. Крипякевич: Каталог бібліотеки львівської Ставропигії з 1619 р. — П. Зленко: Українські приватні бібліотеки (Бібліотеки української козацької старшини). — Т. Пачовський: До питання про перші переклади Горація. — С. Сірополко: Петро Стебницький як книгольог. — Є. Ю. Пеленський: „Русалка Дністрова“ (Продовження). — Б. Романенчук: Бібліографія: травень-вересень 1937. Нові книжки. — Стор. 157—196.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Львів, листопад 1937. Р. Х. Ч. 11. — Зміст: На спомин другові — М. Корчинському. — Ю. Павликовський: Становище і завдання кооп. інструктора. — І. Витанович: Дослід над селом як передумова кооп. будівництва. — З книжки комуніста про СССР. — К. Коберський: Що нового в кооп. світі. — Занепад господарки державних підприємств. — Що діється в польській кооперації? — Складниця „Сполем“ у Кремянці. — Г. Чіпка: В рідну землю глибоко... — Господарська хроніка. — Додаток: Володимир Сливинський: Нариси з історії української промисловости.

Театри.

Великий Театр:

Неділя 21. XI. год. 12. впол. „В святоіванську ніч“ казка для дітей; год. 3.30 попол. „Завтра неділя“; год. 7.30 веч. „Одруження“.

Понеділок 22. XI. год. 7.30 Академія і „Варшавянка“.

Вівторок 23. XI. год. 8.15 веч. I. Симф. Концерт Львівської Фільгармонії.

Середа 24. XI. год. 7.30 веч. „Одруження“.

Театр Ріжнородностей:

Неділя 21. XI. год. 3,30 попол. „Жабонька“; год. 7.30 веч. „Цей і той“.

Понеділок 22. XI. год. 7.30 веч. „Цей і той“.

Вівторок 23. XI. год. 7,30 „Цей і той“.

Середа 24. XI. год. 7.30 „Цей і той“.

Український Народний Театр ім. М. Садовського.

ПОРОХНИК:

21. XI. Гимн нужди.
22. XI. Ніч під Івана Купала.
23. XI. Гейша.

Вистави в Синяві і Лежайську відкликуємо з причин від нас незалежних. Пошукуємо тенорів.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

БРОДИ.

21. XI. Довбуш.

ЛЬВІВ-ЛЕВАНДІВКА:

22. XI. Княжна чардаша.
23. XI. Під кураторією.
24. XI. Орленя.
25. XI. Ніч під Івана Купала.
26. XI. Довбуш.

Український Національний Хор Дмитра Котка.

21. XI. Королівська Гута (салля графа Редеша).

КІНА.

АПОЛЬО: „Елегантний світ“ муз. комедія із Верн. Бакстером.
АТЛЯНТИК: „Галька“ з участю Бандровської-Турської та Л. Кепури.
ВАНДА: „Прокажена“, „Ординат Міхорович“.
ҐРАЖИНА: „Ти, що в Гострій святиш Брам.“.
ЕВРОПА: „Король і хористка“.
КАСІНО: „Коли цвітуть бози“.
КОПЕРНИК: „Знахор“ на осн. повісти Долеги-Мостовича.
МАРУСЕНЬКА: „Дикі стежки“, „Все вічна правда“ (Лілі Понс).
МЕТРО: „Ромео і Джулієта“ з Нормою Шірер.
МІРАЖ: „Пасажирка зайцем“ із Шерлі Темпль.
МУЗА: „Рожа“ на осн. Жеромського.
ПАКС: „Палата у Фляндрії“ з Мартою Еґерт.
ПАЛЯС: „Йошівара“.
РАЙ: „Аллагів город“ із Марл. Дітріх у природних барвах.
РІЯЛЬТО: „Зустрілись у Парижі“.
СВІТ: „Марія Стюарт“ і додатки.
СТИЛЕВЕ: „На хмародері“ та ревія.
ТОН: „У сітях розвітки“.
УТІХА: „Руки звиникли“ і ревія.
ХИМЕРА: „Втеча до щастя“ з Марг. Салівен.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Румунська Рівієра“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 21. листопада 1937

БЕРЛІН 12.00 Музика, 19.25 Квінтет, 20.00, 21.00 Вок.-муз. концерт; БЕРОМІНСТЕР 19.00, 20.00 „Валькірія“ оп. Вагнера; БУДАПЕШТ 12.30 Оп. орх., 17.00 Віол., 19.20 Спів, 21.40, 22.00 Орх. концерт; ВІДЕНЬ 15.40 Камер. музика, 19.35 Віол., 20.05, 21.00 У країні оперетки, орх., хор, сол.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Гарні мельодії, 19.10 Форт., гітара, спів, 20.00 Ліст-Брамс. орх., скр., 21.30 Симфонія г-моль Шуберта; КОШИЦІ 9.00 Богослуження в гр.-кат. церкві, хор богословів, 18.00 Репортаж зі краєв. архіву в Ужгороді, 18.20 Грендж-Донський декламує, 18.45 Вістки; МІЛЯНО 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Андрій Шеніе“ оп. Джордано; ПРАГА 14.35, 15.00 „Русалка“ оп. Сметани, 17.30, 18.00 Вок.-інстр. концерт; РАДІО ПАРІ 18.15, 19.00 Симф. концерт, 20.15, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00, 23.00 Симф. музика; РИМ 17.00, 18.00, 19.00 Симф. концерт, 21.00 Орх. концерт, 22.10 Розр. музика; ФРАНКФУРТ 20.00, 21.00 „Нічліг у Гренаді“ оп. Крайцера.

Понеділок, 22. листопада 1937.

БЕРЛІН 17.00 Романтична музика, 19.10 Китиця мельодій, 20.00, 21.00 Розр. програма, БІЛГОРОД 20.00, 21.00, 22.00 Опера, БУДАПЕШТ 17.00 Скрипка, 18.00 Солісти, 20.45, 21.00 Соло на гітарі вик. Сеговія, 22.00 Циг. музика, ВІДЕНЬ 12.20, 18.10 Розр. концерт, 17.30 Гаранда баритон, 19.25, 20.00, 21.00 „Севільський цирульник“ оп. Россіні, ГІЛЬВЕРЗУМ II. 20.10, 21.00 „Князь Ігор“ оп. Бородіна, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Вок. концерт, 21.15 Баритон, скрипка, форт., КОШИЦІ 14.00, 18.00, 18.45 Вістки із Закарпаття, ЛЯЙПЦІҐ 19.30, 20.00, 21.00, 22.00 „Чорний Петро“ оп. Н. Шульце, МІЛЯНО 20.30 Розр. музика, 21.00 Вок.-інстр. концерт, 22.00 Розр. мельодії; ПРАГА 18.10 Десять хвилин сміху, 19.35, 20.00, 21.00 „У царстві Гонзи“ оп. Остерціля, РАДІО ПАРІ 21.17 Форт. ресіталь. 21.30, 22.00, 23.00 „Мушкетери в манастирі“ оп. Варнея, РИМ 18.20 Музика, 22.15 Комедія.

Вівторок, 23. листопада 1937.

БЕРЛІН 20.00 Вечірній гомін, 21.00 Військові марші; БІЛГОРОД 22.15 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 13.40 Форт., 17.00 Концерт оп. орх., 18.30 Скрипка, 19.30, 20.00 Нар. пісні, циг. орх., ВІДЕНЬ 15.15 Для дітей, 17.35 Клявесин, 18.35 Відчит про Персію, 19.40, 20.00 Вес. муз. авдиція, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Смичк. квартет, КОШИЦІ 18.00 П. Тарканій: Тичівські дали, МІЛЯНО 17.15 Сопран, скрипка, 20.20 Розр. музика, ПРАГА 17.30 Шопенівський концерт, 20.55 Концерт, форт., РАДІО ПАРІ 21.15, 22.00 Камер. музика, 22.30, 23.00 Театр Уяви „Ле ом“ песа Віллара, РИМ 17.15 Форт., 19.20 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 Андрій Шеніе“ оп. Джордана.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 21. листопада 1937.

8.00 Сигнал часу, 8.05 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хліб. газетка, Поєння коров, Бородін: „У степах середущої Азії“ гр. пл., Поступ клясифікації ґрунтів, 9.30—10.30 Богослуження, опісля музика в гр. пл., 10.30 Морська базиліка в Гдині, гутірка, хор, орхестра, 11.00 Увертюри в гр. пл., 11.30 Репортаж із життя, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Симф. поранок, орх., скрипка, 13.00 Мистецький і безвартісний килим, 13.10 Фрагмент із „Обітованої Землі“ Ст. Реймонта, 13.30 Музика орх., два форт.; 14.45 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Музика з пл., Як збільшити видатність наших садів, Що треба знати про імпортовані пеші, 15.45 Для дітей: Оповідання, Музика з пл.; 16.05 Твори Рубінштайна: Форт., віол.; 16.45 Аниция та життя; 17.00 „Під чорною польвіською: сальон. орх., Щепко й Тонько, ревелерси, Евгенія Ласовська пісеньки; у перерві в год. 17.55 Хвилина бюра студій; 19.00 Сарненький „Над Реном“ комедія, 19.35 Воицькі вечерниці; 20.00 Віольончеля форт.; 20.35 Десятиліття акад. корпорації; 20.40 Політ. огляд; 20.50 Веч. денник; 21.00 Спорт; 21.15 Французький кабарет; 22.00 Концерт орх., сопран; 22.50 Ост. вістки; 23.00 Танкова музика з пл., у перерві Спортові вістки.

Понеділок, 22. листопада 1937.

6.15—8.00 Ранішня авд., 8.00 Для шкіл, 8.10, 9.00 Музика в пл., 10.15 Промова ген. Карашевич-Токажевського, 11.15 Для шкіл: Коли Польща була дном океану, Музика в плит, 11.40 Гутірка з молодіжкою, 12.08 Розр. музика, Полудн. денник, Фільм. музика, Як повстають фільмові тріки, 13.45, 14.30 Музика в пл., 14.55 Біржа, 15.00 Трохи пісні, трохи слова для дітей, 15.20 Біжучі вістки, 15.30 Госп. вістки, 15.45 З піснею по краю, 16.15 Спів, форт., 16.50, 19.50 Актуальна гутірка, 17.00 Боротьба з цукрицею, 17.15 Відгомони далекої Японії, словно-муз. авд., 17.50, 18.00 Спорт, 18.10 Листопад, словно-муз. авд., 18.50 Могила 5-ох невідомих, 19.30 Капітал чи підприємчивість, 20.00 Розр. концерт: орх., сопран, ревелерси, 21.30 Літер. новини, 21.50 Архітвори форт. музики, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Спорт, 23.10 Імпресії в 22. листопада, 23.20 Музика в плит.

Вівторок, 23. листопада 1937.

6.15—8.00 Ранішня авд., 8.00 Для шкіл: Перша Івасева подорож, 11.40 Твори Е. Шабріє, пл., 12.03 Полуднева авд., 13.45, 14.20 Музика в пл., 14.55 Біржа, 15.00 „Вірлита“ А. Шредера, Музика в пл., 15.25 Біжучі вістки, 15.30 Господарські вістки, 15.45 Історичні загадки: Яке військо так зброїлося, для страшних діте, 16.05 Фін.-госп. актуалії, 16.15 Сальонове тріо, 16.50, 19.50, 20.55 Актуальна гутірка, 17.00 В Болгарії, 17.15 Невідомі пісні, 17.50 Лови на вашця, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Громи на Герляху, 18.20 Пісні (К. Грос тенор), форт., 18.40 Кут панів зі Шептиць, 19.00 Безсмертні книжки: „Енеїда“, 19.30 Хоральні пісні (Невидомський, Галь), 20.00 Орх., спів, 20.45 Веч. денник, 21.00 Симф. концерт, орх., форт., 22.00 Скрипк. ресітал Е. Тельманія, форт., 22.50 Ост. вістки, 23.00 Концерт бажань.

Радіокутик.

ОСІННІ БУРІ ЗАГРОЖУЮТЬ АНТЕНАМ

З наближенням осени та зими, починається пора кращого радіового відбору, але водночас настає пора грізних для слухача бур та снігозіїв. Очевидно, що небезпека загрожує лише власникам зверхніх та щоглових антен. Треба стерегтись, щоб у вітряну та морозну зимову ніч під тягарем снігу або під впливом вітру не зірвалася антена.

Тепер, коли ще є можлива погода, заки дахи домів ще не покрилися ледовою поволокою, найвищий час, щоб кожний, хто має зверхню антену, докладно її провірив. Треба подивитися, чи всі механічні сполуки ще досить сильні, чи іржа або якась інша оксидація не ушкодила слабих місць антени. Хто заінсталював антену між та якоюбудь щоглою назверх, або просто перетягнув її до дерева, хай провірить, чи антена витримає гойдання щогли або дерева, бо інакше антена може зірватися підчас бурхливої осінньої ночі, що часто загрожує поважною небезпекою мешканцям дому.

Одночасно слід переконатися, чи інсталяція відповідає найновішим приписам. Хто не визнається в цьому достаточно, мусить спровадити фахівця.

Не слід також забувати про уземлення та громозвід, бо і в зимі є небезпека електричного розладди антени, що може зіпсувати апарат. Особливо снігозії спричинюють високе електричне напруження антен.

Особи, що тримають у порядку свої антени, ощаджують собі багато кошт'в та прикрощів, а провірка інсталяції не вимагає багато труду.

БІРЖА.

Львів, 20 листопада 1937

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·93—89·55, Доляри американські 5.27·50, 5.25·00, Доляри канад. 5.27·50—5.25·00. Фльорени гол. 293·82—29·10, Франки фр. 18·17—17·67, Франки швайцарські 122.30—121.70, Фунти англ. 26·49—26·33, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·50—16·70, Кор. дан. 118·24—117·40 Кор. норв. 133·08—132·10. Корони шв. 136·58—135·60, Ліри, італ. 21·00—20·20, Марки фінлянд. 11·69,—11·25, Марки нім. 119·00 — 116·00, Шилінги австр. 98·50—97·50, Гель Авів 26·40—26·10, Марки нім. срібні 122·00 — 118·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 56·75, 56·50, 3 інв. 1 ем 71·25, серія пенот. 3 пов. інв. 2 ем 70·50 серія 82·00, 5 конверс. 62·75, 4 пр дол. 39·75, 39·75, 4 консол. 59·38

Тенденція сильніша.

Папери.

Банк Польський 107·50 Цукор 33·00, Вуголь 24·75, 24·63, Ліпьпоп 53·25, Моджеїв 9·75, Островець 48·75, Стараховичі 30·50, Габерґбуш 42·00.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“:

Львів, 20. листопада 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·15 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·20 зол.
1 кг. масла експ. вкл. з опак.	3·20 зол.
молоко	19—20 сот.
яйця (копа)	5·40—5·50 зол.

Тенденція на масло вдержана, на молоко зниткова, на яйця сильна.

Подяка.

Прибитий тяжким горем після смерти моєї Найдорожчої Подруги МАРІЇ з ДЕРВІНСЬКИХ ФАЛЕНДИШЕВОЇ, що по довгій недузі розсталася з цим світом у дні 15. листопада 1937 р. в Тернополі, складаю оцим щиру подяку всім тим, які за життя Покійної прийшли до неї з потіхою, а по смерти своєю участю в її похоронах віддали поклін її тлінним останкам. Зокрема дякую лікарям Вп. д-рові Теодорові Мисюкові і Вп. д-рові Дрехслерові за совісне лікування та дбайливу опіку над Недужою у її кількатиждневій тяжкій, на жаль невилічимій недузі. Дальше шлю щире Спасибі Впр. о. Миколі Якимовичеві Чина Івабантели за останнє релігійне приготування Покійної та Впр. Отцям каноникові і пароховi Володимирові Громницькому, Степанові Ратичеві, Романишинові і Кашубі за духовний провід Покійної на місце вічного спочинку і за те саме місцевому римокат. Сотрудникові Впр. о. Капусцінському — як не менше місцевому римо-кат. каноникові і пароховi Впр. о. Валенаі. Вкінці пересилаю щире Спасибі Впр. Сестрам Служебницям та Захоронці. Вп. Членам місцевого українського і польського Громадянства, Дорогій Рідні, Приятелям і Знайомим за вислови співчуття та проводи Покійної на місце вічного спокою.

Андрій Фалендиш.

Подяка.

Прибиті важким смутком по смерті нашого Найдорожчого Батенька бл. п. ФРАНЦА КРИНИЦЬКОГО складаємо щиру сердечну подяку всім, що за життя Покійного приходили до Нього з потіхою, а по смерти віддали поклін Його тлінним останкам і причинились до звеличання похорону.

Дякуємо гаряче Високопреп. о. Деканові Патрилові за провід у похороні й за величаву прошу над домовиною Покійного та Впреп. Отцям: о. рад. Макаревичеві, о. Стернюкові, о. Тимотеєві Ч. Св. Студ. і о. Фармідзі, що своєю участю звеличали похоронний обряд. Зокрема велике Спасибіг Всеч. о. Тимотеєві Ч. Св. Студ. за уділення останніх Найсв. тайн і поминальне Богослуження та Всеч. о. кап. Фармідзі за відправу панахиди над домовиною. З глибини душі щира подяка Впов. П. Д-рові Осипові Сивенькому за сумлінне безкорисне лікування на жаль невилічної недуги та предобрим дорогим сусідам-приятелям Впов. п. Софії Туркало, Впов. Панству Лав. і Юл. Левицьким, що не жаліли ніколи труду і старались у багатьох страдальних хвилинах потішити Дядзя, а по смерті Його та в часі похорону своїм співчуттям й поміччю дали доказ великої любови ближнього.

Дуже вдячні Впов. ПП. Юл. Фірмановi і Ст. Крайчикові за всі старання й велику поміч у похороні та Впов. П. інж. Мир. Левицькому за надгробне прощальне слово від Товаришів Лісників. З цілого серця дякуємо всьому місцевому Громадянству, Знайомим, а передовсім добрим Приятелям Впов. ПП. Урядовцям і Службовикам дібр Митрополії, як також Впов. ПП. Урядовцям фірми Ґлесінґер за їхню гремільну участь у похороні і за вислови щирого співчуття для нас.

Осмолода, в листопаді 1937.

Родина.

МЕШКАННЯ

ПОКІЯ, передпокій, кухня 35 зол. Два покої, передпокій, кухня 50 зол. Запольської 28 біля Личаківського парку при трамваю. 2108 2—

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

ШОФЕР механік, на всі механічні поїзди, право їзди має від 1927 р. шукає заняття. Листи до „Діла“ під „28 літ кавалір“. 2111 3—3

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

АГЕНТІВ християн до продажі прилад. ди по селах шукає „Живец“, Львів, Кушевича. 2042 3—

ВІЛЬНЕ добре місце для лікаря в любельськім воєв. Місто з 6 тисячами мешканців, околиця велика і заможна, населення переважно українське. Побажаний лікар греко-католик або православний. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Лікар“. 2116 2—

ШУКАЮ здібних агентів до продажі рільничого знаряддя. Інформацій уділяє К. Богдан, Броди, Сміляво 28. На письмену відповідь долучити поштову марку. 2107 3—4

„СИНЯ ПТИЦЯ“. Потрібний від 1. XII. добрий співак-тенор. Гажа 150 зол. місячно. Równe — Wołyń, ul. Ulańska 7, Szubinow.

АДВОКАТ в повітовім місті прийме еплікканта з правом заступства від 1. лютого 1938. Оферти з услівями до Адміністрації під „Адвокат“. 2132 1—2

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ВПРАВНОГО ДИРИГЕНТА, при тому й організатора хорів або режисера, шукає від зараз „Калуський Боян". Платня згідно з умовою. Зголошення слати: М-р Іван Аронець, адвокат у Калуші. 2163

КУПНО - ПРОДАЖ

ЛІЖКА металеві Ярнушкевича оказійно та тирольські шатківниці, шмерглюві бльочки Артіфекс, Рейчнер, Легіонів 37. 1980 4—5

ПРОДАМ оказійно фортепіян першорядний і піяніно 7¹/₄ доброї марки на догідних умовинах. Робітня фортепіянів, Райковський, Львів, Фридрихів 10. 1839 12-

СРІБЛО СТОЛОВЕ, срібло китайське поручає фірма Л. Розважевський, Львів. Академічна 2 (готель Жоржа). 1962 8-

ТЕПЛЕ ВЗУТТЯ: пантофлі, папучі, берлачі на черевики, чоботи фільцові поручає і виконує єдина виробня „Ібіс" — Львів, вулиця Галицька ч. 5. І пов. Тел. 240-51. 1896 10-7

ПЕЧІ залізні Ватра. Метеор, Меркур, кухонні виправи, шведські примуси, приладдя, Рейчнер, Легіонів 37. 2008 12-

УВАГА! Найдешевше купите всяку біжутерію: як шлюбні обручки, папіросниці, годинники, столове накриття і пр. в новоотвертій фірмі: Ф. Домбровський, Львів, вул. Рутовського 4. 1886 15-15

ОКАЗІЙНО до продажі машини до шиття ріжних систем, кравецькі, жіночі і шевські. Гданський, Коллонтая 2. 2018 9—1

ЄДИНЕ джерело, де розвідатись можна про добре купно камениці, віллі, дому з городом, парцелі — це українська „Трансакція" Львів, Длугоша 1, ріг Миколая. 2104 3—3

75 СОТИКІВ яськи готові, коперти під ковдри 200/140 5.50, стройні 7.50, пошевки 90/80 1.90 та всіляке білля жіноче і мужеське за безцін. „Астра" фабрика білля, Сикстуська 2, Львів. 2040 3—7

УЖИВАНІ книжки наукові й белетристичні купить „Міль Книжковий", Баторія 6 2142 1—1

„ПРИГОДИ доброго вояка Швейка", том IV (останній, найбільший й найцікавіший) набувати по 4 зол. у всіх книгарнях! 2188 1—6

ХЛОПЯЧІ фланелеві сорочки 3.25, підштанята теплі 2.50, фланелеві піжами в ріжних гарних кольорах 3.50 та все для дитини поручає „Світ Дитини", Сикстуська 2. 2039 —?

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

ЛІКАР ожениться з пристійною інтелігентною панною з відповідним приданим. Зголошення: Львів, гол. пошта, посте-рест. Виказникові лег. 1988. 2—?

РІЖНІ

ГОДИННИКИ старі на нові та біжутерію замінює найкорисніше ВАНДЕР, Шайноха один. Прецизійна, дешева направа годинників і біжутерії. 1903 4—5

НАПРАВЛЯЄ, стриже, чистить перські дивани, смирненські і фабричні килими, скоро. Купує дивани перські і приймає в комис, крамниця з килимами Борковська, Львів, пл. Бернардинська 12. 2044 3—

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2041 5-1

ХРИСТІЯНСЬКА робітня трикотарська Львів, Ліндого 3 поручає свої трикотарські вироби, як светери ручні і машинові — теж направа всяких трикотарських робіт і т. п. 1997 1 7

„MANUFACTURA"
під упр. О. Стефановича
ЛЬВІВ, пл. КАПІТУЛЬНА ч. 3.
поручає **на зиму** 1937-8
наймодніші матеріяли на мужеські та жіночі одяги.

Металі Шиби Дзеркала чистить ідеально «СІДОЛЬ» Sidol Не купуй підрібок тільки правдивий «СІДОЛЬ»

НА ШЛЮБИ, забави, випозичає убрання віцитові, смокінгові, фракові. Ціни низькі. Коллонтая 10. Тел. 215-37. 2028 6—10

ФАБРИКА ДЗЕРКАЛ, шліфарня шкла А. Тортен тепер **Бема 12 а. тел. 224-81.** 1959 12-30

КУПНО, продаж і направа машин до писання, рахування і шиття ріжних систем найдешевше купиш у фірмі М. Осічка, Львів, Подлевського 2. 2129 1—2

ВІЧНІ ПЕРА направляє дешево „Прецизія", Рутовського 12 і Ринок 29 (брама Андріолього). 1952 8—10

ШАФГАВЗЕН, ЛЬОНЖІН, ЗЕНІТ, ОМЕҐА, ДОКСА та ін. годинники найпрецизніше направить фірма П. Карпинець, Домініканська 7. Купує золото, срібло.

ТІЛЬКИ 5 ЗОЛ. тривка ондуляція в 6-місячною гарантією. Сальон чесання пань, Сикстуська 8, вхід через браму.

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. скірн., венер. недуг і косметики
Др. ФІШЕР
б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Каварні) тел. 251-68. 2143

Д-р Ігнатій Левенгек
в недугах міхура і сечового органу та венеричних і шкірних
ЛЬВІВ, ТРИБУНАЛЬСЬКА 4. Тел. 248-11 10—10

Маврикій Кесслер
лікар Держ. Загал. Шпиталя
ординує від 3—6
ЛЬВІВ, РИНОК 3 — ТЕЛ. 274-02.

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра Францоза, одинокий радикальний і випробований засіб (натирання) проти
РЕВМАТИЗМОВІ
кольок з причини простуди, пострілові, ісхіясові і ін. Дістанете в аптиках.
Виріб і головна продажа
АПТИКА МІКОЛЯША
Львів, Коперника 1. 4—12

Слухово упосліджені!
VIBRAPHON! Небувалий переворот у тій ділянці, поручуваний лікарями специялістами, неелектричний, без батерій, без дротів, без додаткових частин, майже невидний в вошенні, причиняється до значної поправи слуху. Домагайтеся безплатної присилки брошури разом з умовинами 30-денної проби.
ІНСТИТУТ ДЛЯ СЛУХОВО УПОСЛІДЖЕНИХ, Варшава, вул. Зельна 48. Тел. 275-03. Год. 11—15.

Меблеві покриття іздники, дивани, церати, лінолеум, капи і намітки, в найбільшім виборі
ФРЕНКЕЛЬ і ЛІДЕР 10-?
Львів, Легіонів 29, в подвір'ю, тел. 286-38.

Всім П. Т. Гостям, що приїзджають до ПЕРЕМИШЛЯ — поручаємо
ПЕРШОРЯДНИЙ РЕСТОРАН
М. Кузишина
ПЛ. НА БРАМІ Ч. 9. Тел. 15-76

ЯК БУТИ ЩАСЛИВИМ У ЩОДЕННОМУ ЖИТТІ З ЖІНКОЮ?
Жадайте брошурки (безплатно) „Дністер", Львів, Замойського 6,
1827 Тел. 217-04. 7—10

ТІЛЬКИ — РИНОК 33.
На біжучий Сезон — Найбільший вибір мужеських і жіночих новин. Найліпші товари. Найнижчі ціни — у відомім гуртовім складі сукна і вовняних товарів ф-ми
ЯН ВАЛЛЯХ і Син
ЛЬВІВ — РИНОК Ч. 33.
Тел. 247-16. Христіянська фірма. Рік основання 1841. Жадних філій не маємо.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
светерів
і теплого білля
поручає
„ГАЛЯНТЕРІЯ"
С. ДУЧИНСЬКА
ПЕРЕМИШЛЬ, КАЗИМИРІВСЬКА 26.

Найвищий час
купити матеріяли на теплі вбрання і білля; маємо великий вибір взорів і десенів.
МАНУФАКТУРА
Е. Ф. Борис і Ска
Перемишль, скр. пошт. 185.
Жадайте безплатних зразків.

ДЕШЕВО, ТОЧНО І СОЛІДНО
ПЕРЕВОЗИ
меблів і товарів виконує та всякі спедиційні заходи поладнує
„ГАРМА"
спедиційно перевозова кооператива
Львів, ул. Потоцького ч. 11 а (друга брама) тел. 111-21 5—6

Присилайте передплату!

Ароза
ПОРОШОК ДО ПЕЧЕННЯ

Коли вживаєте доброго порошку до печива маєте ту певність, що Ваша праця не змарнується, навпаки: печиво гарно вдасться, буде пухке і смачне.

ПЕРЕДОВА
Фабрика фортепіянів і піянін
Т. Беттінг і С-ка
ЛЕШНО ПОЗНАНСЬКЕ
поручає інструменти недосяжної якости. — Найдешевше купити безпосередньо у фабриці.
1687 19-30

БРАТИ ДМИТЕРКИ
єдине українське конц. підпр. самот.-перевозове
Львів, Ринок 43, тел. 272-48
виконує всякі перевози до всіх і усіх місцевостей в краю — дешево, скоро і солідно. Спеціяльні авта для перевозу меблів, з відповідною кваліфікованою обслугою — дають гарантію найкращої доставки.
1428 29—40

ПЕРЕПРОДУЄ
МАҐАЗИНУЄ
ПЕРЕВОЗИТЬ
артикули українського виробництва
СОЛІДНО
СКОРО
Й ДЕШЕВО
торговельно - транспортове бюро
Івана Парубчака
ЛЬВІВ, ВУЛ. ДОМІНІКАНСЬКА 7
2084 тел. 242-19.

КІР
Львів, Усейського 6
Тел. 280-88
Станиславів, 3-го Мая 4
ПЛЯНИ
КОШТОРИСИ
БУДО[illegible]

Меблеві матеріяли, тапчани, матраци, ролети, тапети, фіранки, дивани і т. п.
Проєктування і виконання комплетного нутра дому у власних заведеннях тапіцерських і столярських
Т. Кисяк і сини
Львів, пл. Смольки 4
Тел. 24009 і 21985 23—40

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА ЦУКОРНЯ
„Русалка"
Микола Підсадочний
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА 1
поручає свої знамениті вироби.

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
С. ФЕРЕНЦЕВИЧА
ЛЬВІВ, УЛ. ВІРМЕНСЬКА 22. І. п.
виконує мужеські цивільні і священичі одяги по найдешевших цінах.
3—10

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. 250.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. 130.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик

Видає Видавнича Спілка „Діло".

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.